

วิทยานิพนธ์

ศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรต่อแนวทางการพัฒนาด้านการเกษตร
ในอำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ

**STUDY ON OPINION OF FARMERS TOWARDS TREND OF
AGRICULTURAL DEVELOPMENT IN PHRA SAMUT CHEDI
DISTRICT, SAMUT PRAKAN PROVINCE**

นายอำนาจ ศรีเทพ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พ.ศ. 2551

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

ศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรต่อแนวทางการพัฒนาด้านการเกษตรใน
อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ

Study on Opinion of Farmers Towards Trend of Agricultural Development in
Phra Samut Chedi District, Samut Prakan Province

โดย

นายอำนาจ ศรีเทพ

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมการเกษตร)

พ.ศ. 2551

อำนาจ ศรีเทพ 2551: ศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรต่อแนวทางการพัฒนาด้านการเกษตรในอำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมการเกษตร) สาขาส่งเสริมการเกษตร ภาควิชาส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: รองศาสตราจารย์วัฒนา สวรรยาธิปิติ, วท.ม. 100 หน้า

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาข้อมูลพื้นฐานทางสังคม เศรษฐกิจและทางกายภาพของเกษตรกร ศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรต่อแนวทางการพัฒนาด้านการเกษตรและศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการเกษตรของเกษตรกรอำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการจำนวน 168 รายเก็บข้อมูลโดยใช้ แบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชายมีอายุเฉลี่ย 49 ปีจบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 สมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 5 คนมีอาชีพหลักคือการเลี้ยงกุ้ง และมีอาชีพรองเสริม เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่ม รายได้ทั้งหมดของเกษตรกรเฉลี่ย 269,255.70 บาท/ปีมีรายจ่ายทั้งหมดเฉลี่ย 252,245.23 บาท/ปีส่วนใหญ่เกษตรกรไม่ได้กู้ยืมเงินและมีที่ดินถือครองเป็นของตัวเองและใช้แรงงานในครัวเรือนประกอบอาชีพเป็นหลัก สภาพดินมีความเหมาะสมต่อการประกอบอาชีพประมง แต่ก็มีปัญหาหน้าดินเสียไม่สามารถเพาะปลูกพืชได้ มีปัญหาน้ำเน่าเสียส่วนใหญ่เกษตรกรต้องการพัฒนาอาชีพทางด้านการเพาะเลี้ยงกุ้ง ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อแนวทางการพัฒนาด้านการเกษตร ส่วนใหญ่เกษตรกรมีความคิดเห็นในระดับปานกลาง ต่อการส่งเสริมการผลิตและแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร การพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรดินและน้ำ และการพัฒนาสุขภาพเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกร ส่วนการผลิตสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพและปลอดภัยเกษตรกรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ปัญหาของเกษตรกรส่วนใหญ่คือโรงงานและบ้านจัดสรรปล่อยน้ำเสีย ข้อเสนอแนะคือเกษตรกรอยากให้เจ้าหน้าที่เข้ามาดูแล

Aumnad Sritep 2008: Study on Opinion of Farmers Towards Trend of Agricultural Development in Phra Samut Chedi District, Samut Prakan Province. Master of Science, (Agricultural Extension), Major Field: Agricultural Extension, Department of Agricultural Extensional and Communication. Thesis Advisor: Associate Professor Wattana Swanyatiputi, M.S. 100 pages.

The objective of this research were: 1) to define the socio-economics of the farmers, 2) to determine the opinion of farmers towards the agriculture development; and 3) to identify the problems and constants of farmers in Phra Samut Chedi District, Samut Prakan Province. The 168 farmers in Phra Samut Chedi district were proportionally sampling. The interview schedules were applied for gathering data. The statistic uses for analysis were; percentage, arithmetic means, and standard deviation.

The results revealed that most of farmers were male with average age 49 years, and obtained 4 years of primary education. The average family size was 5 persons. Most of farmers major occupation were feeding shrimp, has support occupation and their were belong to the farmer group. The average income per amnion was 269,255.7 baht and the average expense per amnion was 252,245.23 baht. Most of the farmers had no debt and have their own land. Soil condition in this area was appropriated suitable for fishery occupation. Problems were found mostly in surface soil, water pollution from manufactures. Farmers need development and training in occupation of raising aquatic animals' kind feeding shrimp. Most thinking level of farmer is medium in the souse of support and assist transforming agricultural productivity, soil and water supply management, and potential of farmers and group. Farmers have high thinking level in produce quality and safety agricultural productivity. Most problem were water pollution from manufactures and suggest will be take care by officers.

Student's signature

Thesis Advisor's signature

/ /

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงลงได้อย่างสมบูรณ์ เนื่องจากได้รับความอนุเคราะห์จาก รองศาสตราจารย์วัฒนา สวรรยาธิปิติ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และรองศาสตราจารย์ รัตนาวรรณ รุณภัย อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่กรุณาให้คำแนะนำการศึกษาทำวิจัย และ ตลอดจนตรวจสอบการเขียนวิทยานิพนธ์เรื่องนี้จนเสร็จสิ้นสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ รวมทั้งผู้เขียนตำรา เอกสารบทความต่างๆ ที่ผู้วิจัยได้นำมาอ้างอิงในการเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนเสร็จสิ้นสมบูรณ์

ขอกราบขอบพระคุณเจ้าหน้าที่ เกษตรอำเภอมะขามบุรี องค์การบริหารส่วนตำบล คลองสวน แหลมฟ้าผ่า นาเกลือ และในคลองบางปลาจืดเป็นอย่างสูง ที่กรุณาอำนวยความสะดวกต่างๆแก่ผู้วิจัยในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลจนเสร็จสมบูรณ์มา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอขอบคุณเพื่อนๆนิสิตปริญญาโทสาขาส่งเสริมการเกษตร ภาควิชาส่งเสริมและนิเทศ ศาสตร์เกษตร ที่ช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล ให้คำปรึกษาและกำลังใจในการทำ วิทยานิพนธ์เล่มนี้

ท้ายที่สุดนี้คุณค่าและประโยชน์อันใดที่จะพึงมีจากวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ขอมอบแต่บิดา มารดา บุรพจารย์ รวมทั้งผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้ให้ความรู้และประสบการณ์แก่ผู้วิจัยตลอดมา จนสำเร็จการศึกษาและมีอนาคตมาจนถึงทุกวันนี้

อำนาจ ศรีเทพ

มีนาคม 2551

สารบัญ

หน้า

สารบัญตาราง	(3)
สารบัญภาพ	(7)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
ขอบเขตของการวิจัย	3
นิยามศัพท์	4
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	6
ความสำคัญของภาคการเกษตร	6
แนวความคิดการพัฒนาและปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาภาคการเกษตร	8
ยุทธศาสตร์แนวทางการพัฒนาการเกษตรและกลยุทธ์จังหวัดสมุทรปราการ	21
การประกอบอาชีพการเกษตรในจังหวัดสมุทรปราการ	24
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	39
ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย	40
กรอบแนวคิดในการวิจัย	41
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	42
ประชากร	42
การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง	42
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	44
การวัดตัวแปร	45
ขั้นตอนการวิจัย	46

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์	47
ผลการวิจัย	47
ข้อวิจารณ์ผล	78
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	82
สรุปผลการวิจัย	82
ข้อเสนอแนะ	84
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	86
ภาคผนวก	89
ประวัติการศึกษาและการทำงาน	100

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ผลผลิตทางการเกษตรที่ส่งออก 5 ชนิดที่สำคัญในประเทศ	8
2	ข้อมูลพื้นที่และครัวเรือนเกษตรกร	25
3	เนื้อที่เพาะปลูกพืชผักและการเก็บเกี่ยวผลผลิต โดยจำแนกตามชนิดของพืช	29
4	จำนวนร้อยละของแต่ละอำเภอที่ปลูกพืชผักโดยจำแนกเป็นรายอำเภอ	30
5	เนื้อที่เพาะปลูกไม้ผลไม้ยืนต้นและการเก็บเกี่ยวโดยจำแนกตามชนิดไม้ผล	30
6	จำนวนร้อยละพื้นที่ปลูกไม้ผลและไม้ยืนต้นโดยจำแนกเป็นรายอำเภอ	31
7	จำนวนปศุสัตว์ที่เลี้ยงจำแนกเป็นรายอำเภอ พ.ศ. 2548	31
8	พื้นที่ในการทำประมงและเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำน้ำจืดพ.ศ. 2548	32
9	จำนวนหมู่บ้านในการทำประมงและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	32
10	ข้อมูลพื้นที่และครัวเรือนเกษตรกรในอำเภอพระสมุทรเจดีย์	34
11	จำนวนเกษตรกรและพื้นที่การปลูกพืช	34
12	จำนวนเกษตรกรและพื้นที่การเลี้ยงปศุสัตว์	35
13	จำนวนเกษตรกรและพื้นที่การทำประมง	35

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
14	การสุ่มตัวอย่างประชากร	43
15	เพศของเกษตรกร	47
16	อายุของเกษตรกร	48
17	ระดับการศึกษาของเกษตรกร	49
18	จำนวนสมาชิกในครัวเรือนของเกษตรกร	50
19	อาชีพหลักของเกษตรกร	51
20	อาชีพรองของเกษตรกร	52
21	การเป็นสมาชิกกลุ่มของเกษตรกร	53
22	จำนวนกลุ่มที่เกษตรกรเป็นสมาชิก	54
23	รายได้ในภาคการเกษตรของเกษตรกร	55
24	รายได้นอกภาคการเกษตรของเกษตรกร	56
25	รายได้ทั้งหมดของเกษตรกร	57
26	รายจ่ายทั้งหมดของเกษตรกร	58

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
27	แหล่งเงินทุนในการกู้ยืมของเกษตรกร	59
28	กิจกรรมของเกษตรกรที่ได้จากการกู้ยืมเงิน	60
29	การถือครองที่ดินของเกษตรกร	60
30	ขนาดของที่ดินที่ใช้ทำการเกษตรของเกษตรกร	61
31	ราคาเช่าที่ดินทั้งหมดในการทำการเกษตร	61
32	จำนวนแรงงานทางการเกษตรในครัวเรือนของเกษตรกร	62
33	ค่าจ้างแรงงานทางการเกษตรของเกษตรกร	62
34	สภาพความเหมาะสมของดินกับการประกอบอาชีพการเกษตร	63
35	ปัญหาเกี่ยวกับดินในพื้นที่ทำการเกษตร	63
36	แหล่งน้ำที่ใช้ทำการเกษตร	64
37	ปัญหาเกี่ยวกับน้ำใช้เพื่อการเกษตร	65
38	ความต้องการพัฒนาอาชีพการเกษตรของเกษตรกร	66
39	ความต้องการความรู้ทางการเกษตรของเกษตรกร	67

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
40	การผลิตสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพและปลอดภัย	69
41	การส่งเสริมการผลิตและการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร	71
42	การพัฒนาและการบริการจัดการทรัพยากรดินและน้ำ	73
43	การพัฒนาศักยภาพเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกร	75
44	การสรุปความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการพัฒนาด้านการเกษตร	76
45	ปัญหาของเกษตรกร	77
46	ข้อเสนอแนะของเกษตรกร	77

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	แผนที่แสดงที่ตั้งและอาณาเขตจังหวัดสมุทรปราการ	26
2	แผนที่แสดงที่ตั้งและอาณาเขตอำเภอพระสมุทรเจดีย์	36
3	กรอบแนวคิดในการวิจัย	41

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

นับแต่อดีตจนถึงปัจจุบันประเทศไทยมีการประกอบอาชีพทางการเกษตรเป็นอาชีพหลักมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์มาจนถึงปัจจุบัน โดยมนุษย์รู้จักการใช้ประโยชน์ทางการเกษตรอย่างหลากหลาย ทั้งด้านพืช ประมง และปศุสัตว์ และทำให้มีการพัฒนาการเกษตรเจริญก้าวหน้า มีการส่งผลผลิตทางการเกษตรไปขายต่างประเทศอย่างต่อเนื่อง โดยจะนำมาซึ่งความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจของประเทศ สำหรับประเทศไทยมีการประกอบอาชีพการเกษตรอยู่ทั่วไปทุกจังหวัด ซึ่งในแต่ละจังหวัดก็มีการประกอบอาชีพที่แตกต่างกันออกไปตามความเหมาะสมของสภาพพื้นที่ และปัจจัยการผลิตทางการเกษตรด้านต่างๆที่เอื้ออำนวยต่อการประกอบอาชีพของเกษตรกร แต่ด้วยพื้นที่ในการทำเกษตรที่มีอยู่ทั่วไป จึงทำให้ผลิตทางการเกษตรมีความแตกต่างกัน และโดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาที่เกิดขึ้นต่อปัจจัยการผลิตในแต่ละพื้นที่ไม่ว่าจะเป็น ปัญหาเรื่อง ดิน น้ำ อากาศ วัสดุอุปกรณ์ วัตถุดิบ การคมนาคม และการตลาดหรือแรงงานในการประกอบกิจการต่างๆก็มีปัญหาแตกต่างกันออกไปด้วย (ดิเรก ฤกษ์หรัย, 2540)

จังหวัดสมุทรปราการเป็นจังหวัดหนึ่งในประเทศไทยที่ประชาชนประกอบอาชีพการทำเกษตรมาตั้งแต่อดีตและเป็นอาชีพดั้งเดิมของประชาชนในจังหวัด แต่ในปัจจุบันการประกอบอาชีพการเกษตรก็ได้รับความนิยมน้อยลงไป อันเนื่องมาจากเกษตรกรได้ประสบกับปัญหาทางการเกษตร และประกอบกับความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีในการขยายตัวของสังคมเมืองอย่างรวดเร็วซึ่งทำให้เกษตรกรต้องขายพื้นที่ทำกินทางการเกษตรไป เพื่อนำเงินไปลงทุนประกอบอาชีพอย่างอื่นแทน ซึ่งเห็นได้จากแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการให้เป็นศูนย์กลางหลักของการส่งออกสินค้าทางการเกษตรและอุตสาหกรรม (logistics center) เพื่อให้เป็นเมืองอุตสาหกรรมหลักของการเชื่อมโยงสินค้าสู่ตลาดโลกเป็นคลังสินค้าการส่งออกขนาดใหญ่ที่สุดในภูมิภาคเอเชียโดยรองรับการขยายตัวของสนามบินสุวรรณภูมิ (สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสมุทรปราการ, 2548-2551) จากสภาพปัญหาในภาพรวมของประเทศกับสภาพปัญหาทางการเกษตรในพื้นที่ที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ปัญหาทางด้านสังคม และกายภาพ หรือปัญหาที่เกี่ยวข้องกับตัวของเกษตรกรเอง ปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นจะส่งผล

กระทบต่อรายได้ทางเศรษฐกิจของประเทศ และมีผลต่อความต้องการในการพัฒนาด้านการเกษตรของเกษตรกรในพื้นที่ทุกจังหวัดของประเทศ แม้แต่ในจังหวัดสมุทรปราการเองเป็นอย่างมาก แต่ด้วยสภาพปัญหาและการเปลี่ยนแปลงของสภาพพื้นที่ภายในจังหวัด ก็ยังมีเกษตรกรอยู่อีกจำนวนไม่น้อย ที่ประกอบอาชีพการเกษตรเป็นอาชีพหลัก เพื่อหารายได้เลี้ยงครอบครัวอยู่มาจนถึงปัจจุบัน (สำนักงานเกษตรจังหวัดสมุทรปราการ, 2548)

อำเภอพระสมุทรเจดีย์ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของจังหวัดมีพื้นที่ทางการเกษตร 40,367 ไร่ ครัวเรือนเกษตรกร 1,495 ครัวเรือนมีประชากรรวม 100,022 คนเป็นพื้นที่หนึ่งที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาทางการเกษตร เพราะในอำเภอพระสมุทรเจดีย์ มีผลผลิตทางการเกษตรที่สำคัญต่อการพัฒนาหลายชนิด ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นจำเป็นจะต้องได้รับการแก้ไขอย่างเป็นระบบและพัฒนาอย่างต่อเนื่องให้ตลอดห่วงโซ่การผลิต (supply chain) โดยได้มีหน่วยงานทั้งภาครัฐเอกชน เข้าไปให้ความช่วยเหลือแก้ไขปัญหา และจัดตั้งโครงการเพื่อพัฒนาศึกษาสภาพพื้นที่ทำการเกษตรภายในจังหวัดหลายโครงการ เช่น โครงการศึกษาสมรรถนะของพื้นที่โดย รศ.ดร. อภิชาติ ภัทรธรรม ภาควิชาการจัดการป่าไม้ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ หรือโครงการพระดาบสเป็นโครงการหลวง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้รวบรวมหน่วยงานต่างๆมาทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ ตั้งแต่ความต้องการพัฒนาด้านประกอบอาชีพเกษตรกรของเกษตรกรตลอดจนการพัฒนาปัจจัยทางการเกษตรต่างๆ เพื่อมุ่งเน้นให้การศึกษาและพัฒนาเผยแพร่ความรู้ด้านต่างๆแก่เกษตรกรที่สนใจในจังหวัดและพื้นที่ใกล้เคียงที่เข้ามาทำการศึกษาต่อไป (โครงการพระดาบส, 2549)

จากแผนยุทธศาสตร์พัฒนาจังหวัดที่เปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่ โดยทำให้พื้นที่ทั่วไปมีความเจริญ สะดวกสบายขึ้น แต่เป็นสาเหตุที่ทำให้อาชีพการเกษตรเหลือน้อยในปัจจุบัน โดยเฉพาะพื้นที่การเกษตรในอำเภอพระสมุทรเจดีย์ ผู้วิจัยสนใจใช้พื้นที่ดังกล่าว เป็นพื้นที่เป้าหมายในการศึกษา หากผู้ประกอบอาชีพการเกษตรได้รับการพัฒนาที่เหมาะสมและตรงต่อความต้องการในการพัฒนาการเกษตร ก็จะทำให้ผลผลิตของเกษตรกรมีคุณภาพเป็นที่ต้องการของตลาด เกษตรกรสามารถต่อราคาผลผลิตได้ โดยใช้โอกาสจากแผนยุทธศาสตร์พัฒนาจังหวัดมาเป็นแนวทางในการพัฒนาด้านการเกษตร ด้วยเหตุผลนี้ผู้วิจัยจึงได้มีแนวคิดที่จะทำการศึกษา ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อแนวทางการพัฒนาด้านการเกษตร ในอำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ เพื่อทราบถึงข้อมูลพื้นฐานด้านเศรษฐกิจ สังคมและกายภาพ ความคิดเห็นของเกษตรกร สภาพปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรต่อแนวทางการพัฒนาด้านการเกษตรในพื้นที่ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา

1. เพื่อศึกษาลักษณะพื้นฐานทางสังคม เศรษฐกิจ และกายภาพของเกษตรกร ในอำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรต่อแนวทางการพัฒนาด้านการเกษตร ในอำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ
3. เพื่อศึกษาสภาพปัญหา และอุปสรรคของเกษตรกร ในอำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงความคิดเห็นของเกษตรกรต่อแนวทางการพัฒนาด้านการเกษตรที่ตรงต่อความต้องการของเกษตรกร ในพื้นที่อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ
2. ได้ทราบข้อมูลพื้นฐานทางสังคม เศรษฐกิจ และกายภาพรวมทั้งปัญหาของเกษตรกร เพื่อใช้เป็นทางเลือกที่เหมาะสมต่อการประกอบอาชีพของเกษตรกร ในพื้นที่อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ

ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาด้านการเกษตรของเกษตรกร อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเฉพาะครัวเรือนเกษตรกรที่ทำการเกษตรอยู่ในอำเภอพระสมุทรเจดีย์ทั้งหมด 5 ตำบลแต่มีครัวเรือนเกษตรกรอยู่เพียง 4 ตำบลคือ ตำบลบ้านคลองสวน ตำบลในคลองบางปลากด ตำบลนาเกลือ และตำบลแหลมฟ้าผ่า มีจำนวนทั้งสิ้น 1,495 ครัวเรือน (สำนักงานเกษตรอำเภอพระสมุทรเจดีย์, 2550)

นิยามศัพท์

การเกษตรหมายถึง การปลูกพืช การเลี้ยงสัตว์ การทำประมง การทำเกษตรผสมผสาน และการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ที่อยู่ในอำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ

การพัฒนาการเกษตรหมายถึง การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการเกษตรในด้าน การผลิตสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพและปลอดภัย การส่งเสริมการผลิตและแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร การพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรดินและน้ำ และการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกรที่อยู่ในอำเภอ พระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการให้เป็นไปได้ในทางที่ดีขึ้น

การเกษตรหมายถึง การปลูกพืช การเลี้ยงสัตว์ การทำประมง การทำเกษตรผสมผสาน และการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ที่อยู่ในอำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ

เกษตรกรหมายถึง ผู้ที่เป็นหัวหน้าครอบครัวที่ประกอบอาชีพการเกษตรเป็นอาชีพหลัก และผู้ที่ประกอบอาชีพการเกษตรเป็นอาชีพรอง

ปัจจัยทางสังคมหมายถึง เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครอบครัว การเป็นสมาชิกกลุ่ม

ปัจจัยทางเศรษฐกิจหมายถึง รายได้ รายจ่าย แรงงานในภาคการเกษตร การถือครองที่ดินทำการเกษตร

ปัจจัยทางกายภาพหมายถึง ปัญหาด้านดิน ปัญหาด้านน้ำ

อายุหมายถึง จำนวนปีของเกษตรกรซึ่งนับจากปีที่เกิดจนมาถึงปี พ.ศ. 2549

ระดับการศึกษาหมายถึง ระดับการศึกษาขั้นสุดท้ายหรือการศึกษาระดับสูงสุดที่เกษตรกรได้รับจากสถานศึกษา

การเป็นสมาชิกกลุ่มหมายถึง การรวมกลุ่มของเกษตรกรที่มีเป้าหมายและวัตถุประสงค์เดียวกันในการประกอบอาชีพ

อาชีพหมายถึง การประกอบอาชีพการเกษตรทั้งอาชีพหลักและอาชีพรอง ของเกษตรกรในอำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ

อาชีพหลักหมายถึง การประกอบอาชีพการทำเกษตรที่เกษตรกรใช้เวลาส่วนใหญ่ในการทำกิจกรรมอยู่อย่างสม่ำเสมอ

อาชีพรองหมายถึง อาชีพที่เกษตรกรทำนอกเหนือจากการประกอบอาชีพหลัก

รายได้จากภาคการเกษตรหมายถึง ผลตอบแทนที่เกษตรกรได้รับจากการประกอบอาชีพทางการเกษตรในรอบปี 2549

รายจ่ายหมายถึง ค่าใช้จ่ายที่เกษตรกรใช้จ่ายในครัวเรือนทั้งหมดในรอบปี 2549

การถือครองที่ดินหมายถึง จำนวนพื้นที่การถือครองที่ดินทำการเกษตรในครัวเรือน และที่ดินของตนเองที่มีเอกสารสิทธิ์ ที่ดินเช่าและที่ราษฎรพัสดุที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์

แรงงานหมายถึง จำนวนคนทั้งในและนอกครัวเรือนทั้งหมดที่ใช้แรงงานในการประกอบอาชีพทำการเกษตร

การแปรรูปผลผลิตเกษตรหมายถึง ขั้นตอนและวิธีการในการเพิ่มมูลค่าผลผลิตทางการเกษตรของเกษตรกรในอำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ

แหล่งเงินทุนหมายถึง แหล่งงบประมาณทางการเงินที่สนับสนุนให้เกษตรกรนำมาใช้ลงทุนในการประกอบอาชีพ ค่าใช้จ่ายทางการศึกษา และค่ารักษาพยาบาล

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

จากการทำวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. ความสำคัญของภาคการเกษตร
2. แนวความคิดการพัฒนาและปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาภาคการเกษตร
3. ยุทธศาสตร์พัฒนาด้านการเกษตรและกลยุทธ์ (Strategies) ของจังหวัดสมุทรปราการ
4. การประกอบอาชีพการเกษตรในจังหวัดสมุทรปราการ
5. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความสำคัญของภาคการเกษตร

ความสำคัญของการเกษตร

ประสิทธิ์ ประครองศรี และคณะ (2546) ได้ให้ความหมายของการเกษตรทั่วไปว่าเป็น กระบวนการผลิตพืชและสัตว์ที่เกษตรกรดำเนินการกระตุ้นการเจริญเติบโตของพืชและสัตว์เลี้ยงที่ต้องการผลผลิตบนที่ดินทำกิน หรือฟาร์มโดยการเพิ่มปัจจัยการผลิตที่จำเป็นเพื่อให้ได้ผลผลิตมี ปริมาณและคุณภาพตามที่ต้องการ

เกษตรกรรมแบ่งออกได้เป็น 4 สาขาคือ

1. กสิกรรมหมายถึง การปลูกพืชเพียงอย่างเดียว
2. ปศุสัตว์หมายถึง การเลี้ยงสัตว์บก
3. การประมงหมายถึง การเลี้ยงสัตว์น้ำ และการจับสัตว์น้ำ
4. ป่าไม้หมายถึง การนำผลผลิตจากป่ามาใช้ให้เป็นประโยชน์

ประสิทธิ์ ประคองศรี และคณะ (2546) ยังกล่าวอีกว่าการเกษตรคือการใช้ศิลปะ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในการปฏิบัติกับดิน น้ำ อากาศที่มีผลต่อพืชและสัตว์เพื่อให้เกิดผลผลิต ที่มีคุณภาพ

บุญธรรม จิตต์อนันต์ (2540) กล่าวอีกว่าการเกษตรมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของ มนุษย์มาตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน โดยมนุษย์รู้จักการใช้ประโยชน์ทางการเกษตรใน ชีวิตประจำวันอย่างหลากหลายทั้งด้านพืช และด้านสัตว์ ซึ่งจะส่งผลดีต่อการพัฒนาประเทศให้ เจริญมั่นคงทางเศรษฐกิจอย่างมากมาย

การเกษตรมีความสำคัญดังนี้

1. ความสำคัญในชีวิตประจำวันคือ เมื่อมีการเปรียบเทียบกันระหว่างในอดีตกับใน ปัจจุบันการดำรงชีวิตของมนุษย์ก็จะขึ้นอยู่กับเกษตรเป็นพื้นฐาน ไม่ว่าวิทยาการต่างๆ จะเจริญก้าวหน้าไปเพียงใด การเกษตรก็ยังคงมีความจำเป็นในชีวิตประจำวันเป็นพื้นฐานที่สำคัญ ไม่ว่า จะเป็นด้านปัจจัย 4 การสร้างรายได้ สถานที่พักผ่อนหรือแม้แต่การใช้เวลาว่างที่เหลือจากการ ประกอบอาชีพหลักก็สามารถที่จะทำการเกษตรเป็นอาชีพรองเสริมได้

2. ความสำคัญต่อความเจริญของประเทศ คือการเกษตรเป็นงานที่สำคัญมากสำหรับ ประเทศไทย เพราะเป็นงานที่สร้างเสริม ความเจริญทางเศรษฐกิจให้แก่ประเทศ โดยรวมแล้ว ผลผลิตทางการเกษตรเป็นปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดสินค้า อาหาร และผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ที่ ใช้ภายในประเทศและส่งจำหน่ายเป็นสินค้าออกยังต่างประเทศ ล้วนแล้วแต่มาจากภาคการเกษตร แทบทั้งสิ้นกล่าวอาจจะกล่าวได้ว่า การเกษตรมีความสำคัญต่อความเจริญของประเทศหลาย ประเภทเช่น เป็นอาชีพหลักของคนไทยเป็นแหล่งวัตถุดิบป้อนโรงงานอุตสาหกรรม เป็นปัจจัย ส่งเสริมธุรกิจ เป็นสินค้าแปรรูปเกษตรเพิ่มรายได้ให้กับประเทศ และเป็นผลผลิตส่งออกยังตลาด ต่างประเทศซึ่งนำเงินตราต่างประเทศเข้าประเทศอีกด้านหนึ่งด้วย

ตารางที่ 1 ผลผลิตทางการเกษตรที่ส่งออก 5 ชนิดที่สำคัญในประเทศ

มูลค่าสินค้าเกษตรกรรมส่งออกที่สำคัญ พ.ศ. 2549 – 2550				หน่วย: ล้านบาท
รายการสินค้า	2549	2549 (ม.ค.-ก.ค.)	2550 (ม.ค.-ก.ค.)	อัตราขยายตัว%
1.ยางพาราและผลิตภัณฑ์	331,956	186,205	182,253	-2.12
2. ข้าวและผลิตภัณฑ์	103,942	57,521	61,547	7.00
3. กุ้งและผลิตภัณฑ์	86,534	41,929	42,185	0.61
4. ปลาและผลิตภัณฑ์	83,593	47,846	46,385	-3.05
5. ไม้และผลิตภัณฑ์	61,233	34,777	33,259	-4.37

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2550)

3. ความสำคัญด้านความมั่นคงของประเทศ คือการเกษตรนั้นสามารถช่วยให้เกษตรกรพึ่งพาตนเองและมีเสถียรภาพที่มั่นคงในเรื่องอาหาร อาชีพและสุขภาพอนามัยของประชาชนเอง

4. ความสำคัญด้านความสมดุลทางระบบนิเวศ คือเมื่อมีการใช้ทรัพยากรทรัพยากร ดิน น้ำ ป่าไม้ และสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ เพื่อการผลิตในเชิงอนุรักษ์ ซึ่งการพัฒนาการเกษตรก็จะทำให้สภาพแวดล้อมคงอยู่เป็นธรรมชาติประชาชนสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข

แนวความคิดการพัฒนาและปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาภาคการเกษตร

ความหมายของการพัฒนา

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2532) กล่าวว่า การพัฒนา (Development) เป็นแนวคิดที่มีรากฐานมาจากความสนใจซึ่งเกิดขึ้นจากการสังเกต ปรัชญาการเปลี่ยนแปลงทางด้านปริมาณและคุณภาพ และการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาไปในทางที่ดีขึ้น ด้วยสาเหตุต่างๆหลายประการ คือ การเปลี่ยนแปลงด้านสภาพแวดล้อม ด้านกายภาพ ด้านประชากร ด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม และด้านเทคโนโลยี

จิระพรรณ กาจนะจิตรา (2532) กล่าวว่า การพัฒนา (Development) หมายถึงการกระทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากสภาพหนึ่งไปสู่อีกสภาพหนึ่งที่ดีกว่า

ยิวตันน์ วุฒิเมธี (2537) กล่าวถึงความหมายของการพัฒนาว่า การพัฒนานั้นมีมากและหลากหลายเช่น แนวคิดในการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจจากความจำเป็นพื้นฐานด้านการเกษตร การพัฒนาด้านเศรษฐกิจสังคมและสุดท้ายแนวคิดด้านมนุษยนิยม

บุญธรรม จิตต์อนันต์ (2540) กล่าวว่าการพัฒนา (Development) มีมากมายหลายด้านมีความหลากหลาย แต่ในที่นี้หมายถึง การเปลี่ยนแปลงไปในแนวทางที่เจริญก้าวหน้าขึ้นไปเรื่อยๆ

จากความหมายของการพัฒนา (Development) สรุปได้ว่าการพัฒนาหมายถึง การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมให้มีความเป็นอยู่ไปในทิศทางที่ดีขึ้น ซึ่งมีการวางแผนกำหนดทิศทางไว้ล่วงหน้าและการเปลี่ยนแปลงนั้นจะมี 2 ส่วนที่เกี่ยวข้อง คือการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพรวมทั้งจะต้องให้มีทิศทางในการพัฒนาที่ดีขึ้น

เกศินี ปายะนันท์ (2544) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาการเกษตรว่าเป็นการเจริญเติบโตเปลี่ยนแปลงและก้าวหน้าของผลิตรวมที่เกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์กับทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญเช่น ดิน น้ำ อากาศ แสงแดด และอินทรีย์วัตถุสิ่งมีชีวิตอื่นๆ พืชและสัตว์ที่จะก่อให้เกิดผลผลิตสำหรับมนุษย์อย่างมีระบบ ทั้งในรูปธรรมและนามธรรม ซึ่งสามารถวัดผลและประเมินค่าของความแตกต่างหรือเปลี่ยนแปลงนั้นได้จากความหมายดังกล่าว จึงให้เห็นว่าการพัฒนาการเกษตรเป็นการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และทรัพยากรธรรมชาติ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลง กรรมวิธีการผลิตทางการเกษตรให้เป็นไปในทางที่ดีขึ้น

สรุปการพัฒนาการเกษตรหมายถึง การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพัฒนากรรมวิธีการผลิตรวม การเกษตร และสินค้าเกษตรที่เกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์ระหว่างพืช สัตว์ และทรัพยากรธรรมชาติในด้านดิน น้ำ อากาศ แสงแดด และอินทรีย์วัตถุมาพัฒนาให้ดีขึ้น

แนวคิดและทฤษฎีในการพัฒนา

พัฒนา สุขประเสริฐ (2549) กล่าวถึงการพัฒนาสังคมว่า สังคมย่อมที่จะต้องมีการจัดระเบียบ เพื่อให้เกิดความสมดุลท่ามกลางกระแสการเคลื่อนไหวที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ซึ่งเกิดจากการพัฒนาในเรื่องของคุณภาพมากกว่าปริมาณ การพัฒนาจะเกิดขึ้นได้อย่างสมบูรณ์ต่อเมื่อสมาชิกของสังคมนั้นมีค่านิยมร่วมกัน ในการปรับปรุงแก้ไขบรรทัดฐานในสังคมที่มีอยู่ให้ดีขึ้น

ในเรื่องของการพัฒนาสังคมได้มีผู้เชี่ยวชาญสร้างกรอบแนวคิดที่เป็นหลักใหญ่หลายแนวคิดแต่กล่าวถึงการพัฒนาสังคมไว้ใน 2 ทฤษฎีคือ ทฤษฎีความจำเป็นแนวคิดหลักของทฤษฎีนี้คือ สิ่งที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากความจำเป็นที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ทฤษฎีความเป็นไปได้เป็นแนวคิดพื้นฐานที่เชื่อว่ามนุษย์จะพัฒนาได้ย่อมขึ้นอยู่กับเหตุการณ์ต่างๆ ที่ประกอบด้วยโอกาส เวลา ความน่าจะเป็น สภาพแวดล้อม และสภาพแวดล้อมของสังคมนั้นๆ โดยสิ่งสำคัญของทฤษฎีนี้คือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นไม่สามารถที่จะคาดคะเนได้

บุญธรรม จิตต่อนันต์ (2540) กล่าวถึงแนวคิดในการพัฒนาด้านการเกษตรว่า การเกษตรเป็นอาชีพดั้งเดิมของมนุษย์ มนุษย์รู้จักวิธีการหาอาหารจากพืช และสัตว์ รู้จักเอาใบไม้ หนั่งสัตว์มาประดิษฐ์และแปรรูปทำเป็นเครื่องนุ่งห่ม หาทืออยู่อาศัยหรือเพิงจากธรรมชาติ เมื่อเจ็บป่วยก็รู้จักการนำเอาพืชสมุนไพรมาช่วยในการรักษา ทำให้มนุษย์นั้นมีชีวิตอยู่รอดได้ เรียกว่าเป็นความจำเป็นพื้นฐานที่สำคัญของมนุษย์หรือที่เรียกว่าปัจจัย 4 ส่วนปัจจัยอื่นๆนอกจากปัจจัย 4 ก็เป็นปัจจัยที่เสริมทำคุณภาพชีวิตนั้นมีคุณภาพมากยิ่งขึ้นเช่น การศึกษา สิ่งอำนวยความสะดวกหรือการบริการทางสังคม

มนุษย์ไม่เพียงแต่แสวงหาเพียงปัจจัยพื้นฐานเพียงอย่างเดียว แต่มนุษย์ยังมีพื้นฐานในการพัฒนาในเฉพาะด้านนั้นๆไป โดยเฉพาะการพัฒนาด้านการเกษตรที่เป็นปัจจัยพื้นฐานโดยคิดว่ามนุษย์นั้นไม่เพียงแต่เข้าป่าล่าสัตว์เพียงอย่างเดียวแต่มีการพัฒนาให้สามารถปลูก เลี้ยง ผลิตขึ้นมาใช้เอง และพัฒนาต่อไปเป็นธุรกิจและเป็นการพัฒนาด้านต่อไปตามมาในภายหลัง

ความจำเป็นในการพัฒนาด้านการเกษตรในสมัยก่อนประชกรนั้นมีไม่มาก ทำให้พืชพันธุ์ธัญญาหารมีความอุดมสมบูรณ์เพียงพอต่อความต้องการดำรงชีพ แต่ปัจจุบันประชากรในโลกเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วทำให้มีการแข่งขันและมีความต้องการเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะปัจจัย 4 ที่มาจากการเกษตรเป็นพื้นฐานแล้ว และการใช้ทรัพยากรที่มากขึ้น ไม่ค่อยอนุรักษ์ ทำให้ทรัพยากรที่มีอยู่หมดไปก่อให้เกิดปัญหาการขาดแคลน ความอดอยาก ขาดพลังงาน ขาดพื้นที่ ป่าถูกทำลาย และการว่างงาน เป็นที่เห็นว่าในอนาคตปัญหาดังกล่าวนี้จะทวีความรุนแรงมากขึ้นและส่งผลกระทบต่อมนุษย์โดยตรง จึงมีความจำเป็นที่จะหาแนวทางในการพัฒนาด้านการเกษตรเพื่อให้มนุษย์นั้นอยู่ได้ มีอาหารที่เพียงพอต่อความต้องการ และหากมีมากก็เก็บถนอมเก็บไว้หรือแปรรูปเป็นอุตสาหกรรมและธุรกิจได้ โดยประชาชนเองและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องให้ความช่วยเหลือและมีแนวทางในการพัฒนาร่วมกันร่วมกัน

หลักการพัฒนาการเกษตร

กสิณ ศรีมงคล (2542) กล่าวว่าในการกำหนดหลักการพัฒนาการเกษตรนอกจากจะใช้แนวความคิดทฤษฎีและปรัชญาในการพัฒนาโดยทั่วไปแล้ว ยังต้องคำนึงถึงทรัพยากรสิ่งแวดล้อมธรรมชาติซึ่งเป็นระบบนิเวศใหญ่และสังคมมนุษย์ การจัดการต่างๆ มาประกอบการพิจารณาอย่างใดก็ตามจึงแยกหลักการพัฒนาเกษตรไว้ 2 ระดับคือ

1. หลักการพัฒนาการเกษตรในระดับนโยบาย โดยจะใช้ความรู้ทางเศรษฐศาสตร์มาเป็นตัวกำหนดการพิจารณาซึ่งเกี่ยวข้องกันกับการวางแผนพัฒนาการเกษตร ประกอบไปด้วยหลักการดังต่อไปนี้

1) กำหนดการขยายตัวทางการเกษตร โดยกำหนดอัตราการขยายตัวในช่วงเวลาที่กำหนดปกติใช้ในช่วงเวลา 1 ปีในแผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติในช่วงเวลา 5 ปีและในแต่ละปีจะขยายตัวอย่างไร การที่จะกำหนดการขยายตัวเช่นนี้จะทำให้ทราบผลการพัฒนาการเกษตรว่าเป็นอย่างไร อัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นหรือลดลงในอัตราเท่าไร เป็นไปตามแผนการพัฒนาหรือไม่ และจะปรับกระบวนการพัฒนาในรูปแบบอย่างไรในอดีตที่ผ่านมา

2) การรักษาเสถียรภาพทางการเกษตรให้มั่นคงหมายถึง การรักษาผลผลิตทางการเกษตรให้คงที่หรือเพิ่มขึ้นตามความต้องการของประชากรที่เพิ่มจำนวนขึ้น หรือความต้องการของต่างประเทศสูงขึ้น อย่างไรก็ตามการรักษาผลผลิตไม่ให้ลดลงจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อให้พอเลี้ยงประชากรและการส่งออกนำเงินเข้าประเทศ นั่นคือมีการควบคุมพื้นที่การผลิต ไม่ผลิตมากจนเกินความต้องการของตลาด การรักษาเสถียรภาพทางการเกษตรที่มั่นคง บ่งบอกถึงการพัฒนาประเทศที่มั่นคงและยั่งยืน และง่ายต่อการวางแผนพัฒนา

3) การจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืนคือ การทำการเกษตรในเชิงรักษาสภาพแวดล้อมไปพร้อมๆ กันไม่บุกรุกทำลายป่าเพื่อนำพื้นที่มาทำการเกษตร นั่นคือรักษาสภาพแวดล้อมให้สามารถผลิตอาหาร และสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิตให้พอเพียง และยาวนานให้ลูกหลานมีกินมีใช้ต่อไปในอนาคต การทำการเกษตรให้เป็นระบบเข้ากับสภาพแวดล้อมเราเรียกการเกษตรนี้ว่าระบบเกษตรนิเวศ (Agro ecosystem) โดยมีการเกษตรเป็นวัตถุประสงค์หลัก ซึ่งมีรูปแบบการทำที่นิยมคือการเกษตรระบบผสมผสาน (Integrated Farming) ซึ่งจะรักษา

สภาพแวดล้อมได้มากขึ้นแค่นั้นขึ้นอยู่กับรูปแบบของการเกษตร ที่จะเน้นหนักในกิจกรรมด้านใดอย่างไรก็ตามการจัดการทรัพยากรสิ่งแวดล้อม และอีกอย่างหนึ่งคือ การลดการผลิตสารที่ทำลายสภาพแวดล้อม ในภาคอุตสาหกรรมเพื่อลดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม และบรรยากาศของโลกและสามารถรักษาเสถียรภาพทางการเกษตรให้มั่นคงต่อไป

4) การกระจายรายได้ที่เป็นธรรม ทั้งในระดับเกษตรกรด้วยกันและอาชีพอื่นๆ เพื่อให้ไม่ให้เกิดความเหลื่อมล้ำในด้านเศรษฐกิจ สังคม นอกจากนี้การกระจายของผลผลิตด้านการเกษตร จะต้องสม่ำเสมอในหมู่เกษตรกร และผู้ประกอบการอาชีพอื่นเพื่อรักษาไว้ซึ่งความสมดุลของระบบนิเวศ และส่งผลต่อรายได้ซึ่งเกิดจากผลผลิตที่เกษตรกรผลิตได้ ซึ่งความสม่ำเสมอเกิดความเป็นธรรม

หลักการพัฒนาเกษตรทั้ง 4 ประการในระดับนโยบายจะต้องกำหนดวัตถุประสงค์วิธีการปฏิบัติให้ชัดเจน เพื่อกำหนดหลักการพัฒนาในระดับพื้นที่ปฏิบัติการต่อไป

2 หลักการพัฒนาเกษตรในระดับพื้นที่ จะพิจารณาทรัพยากรสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ เศรษฐกิจสังคมมนุษย์มาประกอบการพิจารณา โดยมีหลักการดังต่อไปนี้

1) ทำความเข้าใจสภาพแวดล้อมในพื้นที่ โดยทำความเข้าใจทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและสังคมศาสตร์หรือสังคมเกษตร กระบวนการความเป็นไปของสภาพเดิมที่มีอยู่ ศึกษาปัญหาและความต้องการของเกษตรกร กลไกขององค์กรต่างๆ ในพื้นที่ ซึ่งเป็นกระบวนการศึกษาที่ต้องใช้เวลาทำความเข้าใจให้ถูกต้อง

2) วางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหาและความต้องการของเกษตรกร โดยแผนงานจะต้องสอดคล้องกับนโยบายในระดับสูงและยึดหลักความสามารถของเกษตรกรและสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมท้องถิ่น

3) เกษตรกรหรือประชาชนผู้รับการพัฒนาย่อมจะต้องมีส่วนร่วมโดยตลอดตั้งแต่การค้นหาปัญหาและความต้องการ ในการวางแผนแก้ไขปัญหา และดำเนินการตามแผนปฏิบัติไปจนถึงการติดตามประเมินผล โดยยึดหลักของแนวความคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา

4) ในการวางแผนแก้ไขปัญหาหรือการพัฒนาจะต้องเริ่มต้นจากสภาพสิ่งที่เกษตรกรปฏิบัติอยู่ เนื่องจากเกษตรกรมีความคุ้นเคยในสิ่งเหล่านี้ หรือคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อมดั้งเดิมถ้าเป็นของใหม่จำเป็นต้องมีการทดสอบทดลองโดยเกษตรกรให้เห็นผลจริงในพื้นที่ของเกษตรกร

5) ขบวนการพัฒนาจะต้องต่อเนื่อง โดยตลอดเพื่อสร้างความมั่นใจตั้งแต่ขบวนการผลิตไปจนถึงขบวนการจำหน่าย ทั้งนี้ต้องปลูกฝังให้เกษตรกรได้เข้าใจถึงระบบการผลิตและกลไกของการตลาดเพื่อให้เกษตรกรได้ตัดสินใจได้ถูกต้อง และมีความเข้าใจเมื่อเกิดปัญหา

6) ในการศึกษาเรียนรู้ด้านการเกษตรของเกษตรกร ต้องอาศัยการเรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง (Learning By Doing) ทำให้เกษตรกรมีความเข้าใจในการทำงานสิ่งนั้น และมองเห็นปัญหา และสามารถแก้ไขด้วยตนเองได้ ซึ่งเกษตรกรมีประสบการณ์ในการเรียนรู้ในลักษณะนี้มาตั้งแต่อดีตกาลอยู่แล้ว

ปัจจัยในการพัฒนาการเกษตรประกอบด้วยปัจจัยที่จำเป็น 5 ด้านดังต่อไปนี้

1. การตลาด เป็นแหล่งขายผลผลิตและเป็นที่ทำให้ราคาผลผลิตทางการเกษตรแก่เกษตรกรอย่างยุติธรรม
2. การเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยี เป็นการเปลี่ยนแปลงในด้านการพัฒนาหรือการค้นคว้าวิจัยและพัฒนาทางการเกษตร เป็นการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรเพื่อเป็นแรงกระตุ้นให้เกษตรกรหันมาทำการเกษตรกันเพิ่มมากขึ้นรัฐบาลควรเร่งดำเนินการช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง
3. การจัดหาวัสดุเครื่องมืออุปกรณ์ ในการพัฒนาด้านการเกษตรนั้นต้องมีการพัฒนาเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรซึ่งในการเพิ่มผลผลิตต้องมีพันธุ์ที่ดี ปุ๋ย ยา สารเคมีและเครื่องมือต้องทันสมัยและหาได้ง่ายมีราคาถูก
4. แรงจูงใจหรือแรงกระตุ้น เกษตรกรจะมีการยอมรับเทคโนโลยีและทำการเกษตรหรือไม่นั้นจะขึ้นอยู่กับแรงจูงใจและการกระตุ้นเห็นได้จากราคาตลาดผลผลิตเพิ่มขึ้น การผลิตที่

ต้องใช้เทคโนโลยี ความสะดวกในการจัดหาวัสดุเครื่องมืออุปกรณ์สิ่งดังกล่าวล้วนเป็นแรงจูงใจในการพัฒนาการเกษตรทั้งสิ้น

5. การขนส่ง การลำเลียงขนส่งที่สะดวกเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ในการพัฒนาการเกษตร เพราะสามารถใช้ในการลำเลียงผลผลิตให้มีประสิทธิภาพไปยังแหล่งบริโภคอื่นๆ ได้ได้โดยไม่เสียหาย

ปัจจัยในการพัฒนาการเกษตร ในทางสังคมศาสตร์หรือทางด้านสังคมมนุษย์นั้นได้พิจารณาปัจจัยต่างๆ ดังนี้

1. ปัจจัยที่มีความจำเป็นมี 5 ประการคือ

- 1) ตลาดสำหรับรองรับผลผลิตทางการเกษตร
- 2) การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีการทำฟาร์ม
- 3) สภาพท้องถิ่นและทรัพยากร
- 4) สิ่งจูงใจเกษตรกรในการผลิต
- 5) การคมนาคมขนส่ง

2. ปัจจัยตัวเร่ง (Accelerator) มี 5 ประการคือ

- 1) การศึกษาที่ทำให้เกิดการพัฒนา
- 2) สินเชื่อเพื่อการเกษตร
- 3) กลุ่มเกษตรกร
- 4) การปรับปรุงพื้นที่การเกษตร
- 5) การวางแผนพัฒนาการเกษตรที่ถูกต้อง

นักวิชาการหลายท่านได้ให้ผลสรุปต่อปัจจัยในการพัฒนาการเกษตรไว้ดังนี้

1. ปัจจัยทางกายภาพ ประกอบไปด้วย

1) ความต้องการด้านวัตถุ ได้แก่

ที่ดิน

สภาพภูมิอากาศ

เมล็ดพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์

น้ำ, ปุ๋ย, ยาปราบศัตรูพืช

สัตว์ใช้แรงงาน

อาคาร โรงเรือน

สัตว์เลี้ยง

เครื่องมือกล

เชื้อเพลิงและแหล่งพลังงาน

2) ความต้องการทางด้านแรงงานของมนุษย์ ในการทำการเกษตร ซึ่งจำเป็นสำหรับฟาร์มขนาดเล็กหรือการทำการเกษตรแบบประณีต

3) การจัดการและการบริหารงานวิจัย ให้สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของเกษตรกรในแต่ละพื้นที่

4) การถ่ายทอดความรู้สู่เกษตรกรในเรื่อง

เทคนิคการผลิต

ระบบนิเวศ มลภาวะ

การจัดการฟาร์ม หลักการเศรษฐศาสตร์

2. ปัจจัยทางสังคม วัฒนธรรมและจิตวิทยาประกอบไปด้วย

- 1) โครงสร้างทางสังคมเกษตรกร ระบบราชการ
- 2) วิธีการพัฒนา
- 3) การยอมรับของเกษตรกร ทักษะคติ ค่านิยม
- 4) กระบวนการเปลี่ยนแปลงสังคมกว้างและแรงผลักดัน

3. ปัจจัยทางเศรษฐกิจ

- 1) ระบบการขนส่ง
- 2) ขนาดของที่ดินต่างกัน
- 3) นโยบายและบริการต่างๆ ไปของรัฐ
- 4) การประสานงาน

จะเห็นว่าปัจจัยในการพัฒนาการเกษตรนั้นมีหลากหลายโดยเฉพาะในด้านของสังคมมนุษย์ ทำให้การเกษตรนั้นมีความยุ่งยากสลับซับซ้อน (Complexity) และเมื่อเราพิจารณาปัจจัยด้านสภาพสิ่งแวดล้อมธรรมชาติหรือระบบนิเวศ (Ecosystem) เข้าด้วยยิ่งจะทำให้การพัฒนาการเกษตรนั้นมีความสลับซับซ้อนยิ่งขึ้นและเป็นการยากที่จะหาแนวทางที่ถูกต้องในการพัฒนาการเกษตร ด้านหนึ่งคือห่วงสิ่งแวดล้อม อีกด้านหนึ่งคือสังคมมนุษย์คอยรบกวน อย่างไรก็ตามอาหารและสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิตขั้นพื้นฐานเป็นสิ่งที่สังคมมนุษย์มีความต้องการอยู่ตลอดเวลาตราบดีที่มนุษย์อาศัยอยู่ในโลกนี้

ดังนั้นปัจจัยในการพัฒนาการเกษตรที่พิจารณาในด้านของระบบนิเวศซึ่งกำลังเป็นปัญหาในปัจจุบัน จึงต้องตระหนักถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญจึงพอสรุปได้ 3 ประการดังนี้

1. ปัจจัยทางสภาพแวดล้อมธรรมชาติด้านกายภาพหมายถึง สิ่งไม่มีชีวิตทั้งหลายซึ่งเป็นที่พำนักของธรรมชาติได้แก่ ดิน น้ำ ธาตุอาหาร ภูมิอากาศ ที่อยู่อาศัย ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการดำรงชีวิตของพืชและสัตว์ทั้งหลาย การพัฒนาจะต้องพิจารณาปัจจัยพื้นฐานเหล่านี้ก่อนว่า การพัฒนาการเกษตรนั้นจะไปกระทบกระเทือนระบบดั้งเดิมนั้นมากน้อยเพียงใด

2. ปัจจัยทางสภาพแวดล้อมธรรมชาติด้านชีวภาพหมายถึง สิ่งมีชีวิตทั้งหลายพวกจุลชีพ ไปจนถึงสัตว์ พืชขนาดใหญ่ ที่อาศัยร่วมกันอย่างมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน สิ่งมีชีวิตทั้งพืชและสัตว์มีค่าความหลากหลายของชนิด (Biodiversity) ยิ่งมีความหลากหลายมากก็จะมีปฏิริยาสัมพันธ์ระหว่างกันอย่างยุ่งยากซับซ้อน ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาการเกษตร การพัฒนาอาจจะไปทำลายระบบความสัมพันธ์ดั้งเดิมที่มีอยู่ในระบบนิเวศเดิมให้เป็นระบบนิเวศใหม่เกิดขึ้น สิ่งมีชีวิตบางชนิดที่พัฒนาตัวเองไม่ทันจะต้องสูญเสียชีวิตไป และอาจจะมีสิ่งมีชีวิตที่ไม่พึงปรารถนาเกิดขึ้น

3. ปัจจัยด้านสังคมมนุษย์ที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาการเกษตร เพราะมนุษย์เป็นประชากรหลักในระบบนิเวศมีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาการเกษตรแตกต่างกัน ตั้งแต่ระดับผู้ทำการเกษตรคือเกษตรกรไปจนถึงในระดับชาติ ตลอดไปจนถึงผู้บริโภค ซึ่งมีความแตกต่างหลากหลายในด้านความต้องการของผลผลิตทางการเกษตร

กล่าวโดยสรุปแล้วปัจจัยในการพัฒนาการเกษตรนั้น มีหลากหลายแล้วแต่จะพิจารณากันในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากร การพัฒนาจะต้องมีอีกระบบหนึ่ง ด้านรายได้ เงินสด การพัฒนาเกษตรอีกรูปแบบหนึ่ง ปัจจัยในการพัฒนาจะมีความแตกต่างกันเป็นกรณีไป

ตัวชี้วัด เกณฑ์และมาตรฐานในการพัฒนาการเกษตร

พัฒนา สุขประเสริฐ (2542) กล่าวว่าตัวชี้วัดการพัฒนา (Indicator development) หมายถึง สิ่งที่ใช้ชี้วัดบอกระดับขั้นตอนของการพัฒนาโดยเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานในการพัฒนาที่กำหนดไว้แต่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม ซึ่งตัวชี้วัดการพัฒนามี 2 แบบตัวชี้วัดเชิงปริมาณเช่น รายได้ รายจ่าย ระดับการศึกษา จำนวนประชากร เป็นต้น และตัวชี้วัดเชิงคุณภาพเช่น ความเชื่อ ทศนคติ ค่านิยม วัฒนธรรมและสถาบันทางสังคมต่างๆ

การจำแนกตัวชี้วัดในการพัฒนามี 2 ระดับคือ

ตัวชี้วัดการพัฒนาระดับบุคคลได้แก่ ร่างกาย อารมณ์ และสังคม

ตัวชี้วัดการพัฒนาระดับสากลได้แก่ จำนวนประชากรทั้งหมด ประชากรหนุ่มสาวและวัยชรา การตั้งถิ่นฐาน แหล่งน้ำ สุขอนามัย การเคหะ สุขภาพ การเกิด การศึกษา ระดับการศึกษา รายได้ และการว่างงาน

พัฒนา สุขประเสริฐ อ่างในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 ว่าการจำแนกตัวชี้วัดการพัฒนาชนบทแบ่งออกเป็น 5 กลุ่มใหญ่คือ

1. โครงสร้างพื้นฐานได้แก่ เอกสารสิทธิ์ ไฟฟ้า การคมนาคม การมีโรงสีร้านค้า สภาพที่อยู่ อาชีพ เครื่องทุนแรง สิทธิการใช้ที่ดิน
2. การประกอบอาชีพผลผลิตได้แก่ ผลผลิตจากการทำไร่ การทำนา การอพยพหางานทำ การรวมกลุ่มในการประกอบการอาชีพ
3. สาธารณสุขอนามัยได้แก่ การบริการสาธารณสุขในหมู่บ้านหรือตำบล สุขอนามัยในหมู่บ้านหรือตำบล การรักษาพยาบาล การวางแผนครอบครัว
4. แหล่งน้ำได้แก่ แหล่งน้ำกินน้ำใช้ แหล่งน้ำใช้เพื่อการเกษตรภายในท้องถิ่น
5. ความรู้การศึกษาและวัฒนธรรมได้แก่ ระดับการศึกษาของประชาชน การให้ความรู้จากภาครัฐ คุณภาพชีวิต สถานศึกษาชุมชน กิจกรรมศาสนา และกีฬาชุมชน

ปัญหาการพัฒนาการเกษตร

เกศินี ปายะนันท์ (2544) ให้ความคิดเห็นว่า ปัญหาหลักทางการพัฒนาการเกษตรมี ดังนี้คือ

1. ปัญหาโครงสร้างพื้นฐานทางการเกษตร

การจัดบริการเพื่อการสนับสนุนการผลิตให้มีประสิทธิภาพ ส่วนในที่เป็นของรัฐในด้านการเกษตรหมายถึง ปัจจัยแวดล้อมต่างๆที่เกี่ยวกับการผลิตเกินวิสัยที่ผู้ประกอบการจะนำมาใช้ปรับปรุงการผลิตปัจจัยหลักที่เกินกำลังและสำคัญเกษตรกรต้องมีการแก้ไขปัญหาคืออยู่ในสภาพที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพคือดิน น้ำ อากาศ แรงงาน สินเชื่อ และความรู้

2. ปัญหาปัจจัยการผลิต

ในการลงทุนการผลิตในปัจจุบันต้องคำนึงถึงการลงทุนการจัดการกับผลผลิต และราคาเป็นหลักโดยเป็นกระบวนการและขั้นตอนเช่น การขนส่ง การแปรรูป การตลาดโดยสิ่งดังกล่าวจะเป็นตัวที่สร้างสรรค์ให้เกิดการลงทุนในกิจกรรมใหม่ๆเช่น ธุรกิจเกษตร อุตสาหกรรมเกษตร แต่กิจการดังกล่าวก็เป็นบ่อเกิดให้ธรรมชาติต้องเสื่อมโทรมสิ้นเปลืองไปเช่น ป่าไม้ แหล่งน้ำ ดิน และอากาศ ฯลฯ ดังกล่าวจึงจำเป็นต้องบูรณะสิ่งต่างๆต่างเหลือเอาไว้ไม่ให้ตกต่ำ

3. ปัญหาความไม่ยั่งยืนทางด้านสภาพแวดล้อม

โดยทั่วไปการเกษตรในปัจจุบัน มักมองการเกษตรไปในด้านการหักล้างถางป่า แล้วทำการไถเตรียมดิน เพื่อให้ดินมีความร่วนซุยเหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของพืช จากนั้นทำการปลูกพืชที่ต้องการมีการดูแลวัชพืช โดยการไถพรวนดิน และฉีดพ่นด้วยสารเคมี ซึ่งการเกษตรดังกล่าวเรียกว่าการเกษตรสมัยใหม่ โดยนักวิชาการนั้นแนะนำให้กับเกษตรกรนำไปใช้ การกระทำดังกล่าวนี้ทำให้เกิดปัญหาหลายอย่างคือ

- การชะล้างพังทลายของหน้าดิน
- เกิดมลพิษในอากาศ

- ศัตรูพืชเพิ่มจำนวนมากขึ้น
- การสูญเสียแหล่งพันธุกรรม
- พื้นที่ป่าลดลง

4. ปัญหาความไม่ยั่งยืนทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

การเกษตรในชนบทสมัยใหม่มุ่งเน้นเพื่อความสมบูรณ์ต่อสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐาน แต่ว่าในปัจจุบันเกษตรกรนั้นถูกอิทธิพลของเศรษฐกิจเข้ามามีบทบาทในการเปลี่ยนวิถีชีวิตไปกับการเปลี่ยนวิถีชีวิตด้านการเกษตรด้วยคือ

- ความต้องการปัจจัยการดำรงชีพ
- การผลิตเพื่อการค้าขายแต่ขาดทุน
- ต้องซื้อแพงแต่ขายถูก

5. ความไม่ยั่งยืนต่อการพัฒนาที่ผิดธรรมชาติ

- การเลียนแบบเทคโนโลยีตะวันตกที่ไม่เหมาะสม
- เทคโนโลยีขาดความตระหนักต่อสิ่งแวดล้อม
- เทคโนโลยีขาดความพึ่งตนเอง
- เทคโนโลยีที่แยกส่วนขาดการผสมผสาน
- เทคโนโลยีไม่เหมาะสมต่อสภาพเศรษฐกิจและสังคม

6. ความไม่ยั่งยืนต่อการสูญเสียกรรมสิทธิ์ที่ดิน

เมื่อประสบกับผลผลิตที่ขาดทุน ผลสุดท้ายเกษตรกรต้องขายที่ดินทำกินออกไป เพราะต้องชำระหนี้ จากการลงทุนไปในรอบปีที่ผ่านมาใน 1 รอบของการลงทุนทำการผลิตสินค้าชนิดนั้นๆ หรือไม่ขายที่เนื่องจากเหตุดังกล่าวก็ต้องถูกเวนคืนที่ดิน เนื่องจากการเช่าหรือต้องอพยพที่ทำกินไปหาที่ทำกินใหม่ที่อุดมสมบูรณ์มากกว่าเดิม

สภาพความเป็นกรด-ด่าง ของดิน

สภาพความเป็นกรด-ด่าง ของดิน สามารถตรวจสอบได้ ปกติมักใช้บอกความเป็นกรด-ด่าง ด้วยค่าที่เรียกว่า พีเอช หรือนิยมเขียน สัญลักษณ์เป็นภาษาอังกฤษ pH ความหมายของค่าพีเอชนี้ อธิบายได้ดังนี้

ช่วงของ pH ดินโดยทั่วไปจะมีค่าอยู่ระหว่างประมาณ 3.0-9.0 ค่า pH 7.0 บอกถึงสภาพ ความเป็นกลางของดิน กล่าวคือ ดินมีตัวที่ทำให้เป็นกรดและตัวที่ทำให้เป็นด่างอยู่ในปริมาณ เท่ากันพอดี

ค่าที่ต่ำกว่า 7.0 เช่น 6.0 บอกสภาพความเป็นกรดของดิน ในกรณีนี้เมื่อดินมี pH 6.0 เรา ก็จะทราบว่าดินเป็นกรดอย่างอ่อน มีสภาพเป็นกรดมากกว่าดินที่มี pH 7.0 (เป็นกลาง) สืบเท่า ค่า pH ของดินยิ่งลดลงเท่าใด สภาพความเป็นกรดก็รุนแรงขึ้นเท่านั้น (กรมส่งเสริมการเกษตร .2548)

ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์แนวทางการพัฒนาการเกษตร จังหวัดสมุทรปราการ

แนวทางการพัฒนาทางการเกษตร ตามยุทธศาสตร์ของจังหวัดสมุทรปราการมี 4 ด้าน ดังนี้ (สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสมุทรปราการ, 2548-2551)

1. การผลิตสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพและปลอดภัย

- 1.1 การพัฒนาฟาร์มเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำให้ได้มาตรฐานสุขลักษณะการผลิตที่ดี
- 1.2 การเพิ่มผลผลิตสัตว์น้ำแบบประมงอินทรีย์
- 1.3 การตรวจรับรองมาตรฐานการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย
- 1.4 การเฝ้าระวังตรวจติดตามสุขภาพอนามัยสถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเพื่อการส่งออก
- 1.5 การตรวจติดตามสุขลักษณะสะพานปลาและท่าเทียบเรือ และเรือประมง
- 1.6 การพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐาน
- 1.7 การส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐาน และปลอดภัย

2. การส่งเสริมการผลิตและแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร

- 2.1 การส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์น้ำแบบมุ่งเน้นผลผลิต
- 2.2 การส่งเสริมการเลี้ยงกุ้งแบบดั้งเดิมไม่ใช่สารเคมี
- 2.3 การส่งเสริมการเลี้ยงปูทะเล
- 2.4 การส่งเสริมการเลี้ยงปลาในกระชัง
- 2.5 การเพิ่มผลผลิตสัตว์น้ำปล่อยคืนธรรมชาติ
- 2.6 การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่ง
- 2.7 การพัฒนาศูนย์ส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร
- 2.8 การส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร
- 2.9 การยกระดับคุณภาพผลผลิตที่แปรรูป

3. การพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรดินและน้ำ

- 3.1 การปรับปรุงพื้ดินกั้นน้ำท้ายสถานีสูบน้ำ
- 3.2 การปรับปรุงแม่น้ำลำคลองในจังหวัด
- 3.3 การส่งเสริมการใช้ปุ๋ยพืชสดในการปรับปรุงบำรุงดิน
- 3.4 การส่งเสริมการผลิตปุ๋ยหมักและปุ๋ยอินทรีย์น้ำ
- 3.5 การบริการวิเคราะห์ดิน
- 3.6 การส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ
- 3.7 ส่งเสริมการสร้างโรงงานผลิตปุ๋ยชีวภาพในชุมชน
- 3.8 การฟื้นฟูดินเสื่อมโทรมโดยใช้หญ้าแฝก

4. การพัฒนาศักยภาพเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกร

- 4.1 การแนะนำให้มีการจัดทำบัญชีของเกษตรกร
- 4.2 การเพิ่มศักยภาพการเรียนรู้เพื่อพัฒนาอาชีพการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ
- 4.3 การสนับสนุนให้มีการจัดทำแปลง/สาธิตจุดเรียนรู้ประจำตำบล
- 4.4 การพัฒนาหมอดินอาสา ประมงอาสา อนุรักษ์อาสา
- 4.5 การสนับสนุนให้มีการจัดทำแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชน

- 4.6 การพัฒนาศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล
- 4.7 ส่งเสริมการพัฒนาสร้างความเข้มแข็งให้แก่เกษตรกร องค์กรเกษตรกร
- 4.8 จัดงานออกร้านแสดงสินค้าเกษตรประจำกลุ่ม
- 4.9 การพัฒนาความรู้และทักษะของครัวเรือนเกษตรกร
- 4.10 การส่งเสริมการจัดตั้งสหกรณ์กลุ่มอาชีพ และวิสาหกิจชุมชน

การพัฒนาการเกษตรในจังหวัดสมุทรปราการ โดยพัฒนาควบคู่ไปกับความได้เปรียบจากกลยุทธ์ (Strategies) การพัฒนาของจังหวัดสมุทรปราการในด้านต่างๆมีดังนี้

1. ศูนย์กลางลอจิสติกส์ (Logistics Center) ของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

1) พัฒนาศูนย์ Logistics ครบวงจรสำหรับสินค้าเกษตร และอุตสาหกรรมเพื่อเชื่อมโยงกับภาคการค้าระหว่างประเทศ

2) พัฒนาศูนย์กลางด้าน Logistics

2. ศูนย์กลางอุตสาหกรรมต่อเนื่องและเชื่อมโยง (Industrial Cluster) สู่อุตสาหกรรมระดับโลก

1) ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา โดยมุ่งเน้นอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม

2) ยกระดับคุณภาพผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมให้ได้มาตรฐานสากล

3) พัฒนาไปสู่อุตสาหกรรมที่มีมาตรฐาน ใช้เทคโนโลยีสะอาด [Clean Technology]

4) พัฒนาฝีมือแรงงานให้ตรงตามความต้องการของสถานประกอบการอุตสาหกรรม

3. แหล่งรองรับการขยายตัวของสนามบินสุวรรณภูมิ

1) วางและจัดทำผังเมืองเฉพาะในพื้นที่พัฒนาพิเศษ

2) การบริหารจัดการบ้านเมืองและสังคมที่ดีในพื้นที่พัฒนาพิเศษ

4. ยุทธศาสตร์รองรับการพัฒนาในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง

- 1) ศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- 2) แพทย์แผนไทยและภูมิปัญญาชาวบ้าน
- 3) เกษตรสู่ตลาดโลก

5. การแก้ไขปัญหาความยากจนและการกระจายรายได้

- 1) การเพิ่มและกระจายรายได้เพื่อยกฐานะผู้มีรายได้น้อย
- 2) การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 3) การจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดีและมีประสิทธิภาพ
- 4) การฟื้นฟูธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การประกอบอาชีพการเกษตรในจังหวัดสมุทรปราการ

ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของจังหวัด

จังหวัดสมุทรปราการเป็นจังหวัดที่มีขนาดใหญ่เป็นพื้นที่สามเหลี่ยมปากแม่น้ำ ตั้งอยู่ตอนปลายสุดของแม่น้ำเจ้าพระยา และเหนืออ่าวไทย อยู่ทางภาคกลางของประเทศไทย ห่างจากกรุงเทพมหานครไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ประมาณ 29 กิโลเมตรมีเนื้อที่ประมาณ 1,004.092 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 627,558 ไร่ เป็นพื้นที่การเกษตร 255,744 ไร่ประกอบด้วย 5 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอคือ อำเภอเมือง อำเภอบางบ่อ อำเภอบางพลี อำเภอพระประแดง อำเภอพระสมุทรเจดีย์ และกิ่งอำเภอบางเสาธง มีตำบลรวมทั้งหมด 50 ตำบล 398 หมู่บ้าน มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียงดังนี้

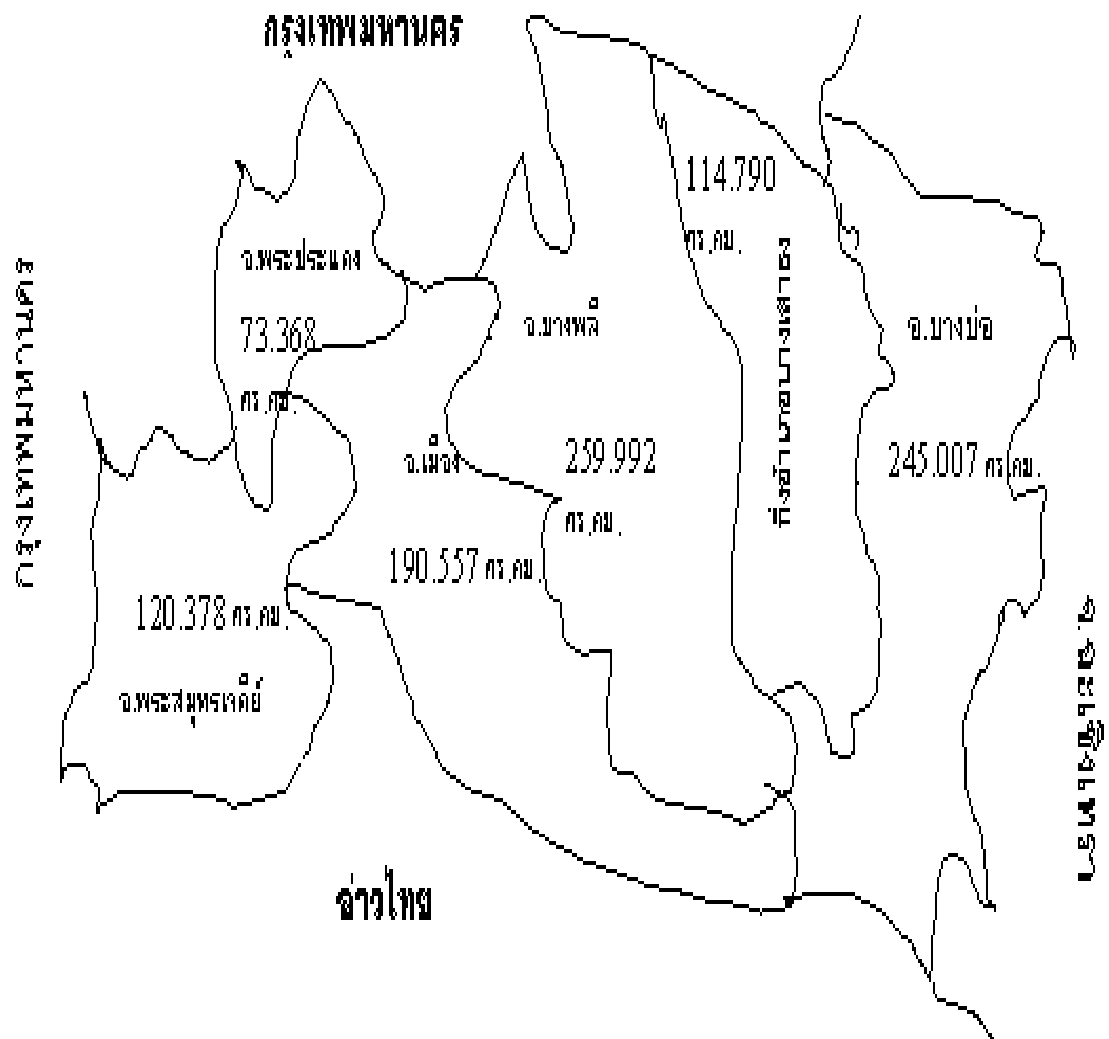
ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	กรุงเทพมหานคร
ทิศใต้	ติดต่อกับ	อ่าวไทย
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ฉะเชิงเทรา
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	กรุงเทพมหานคร

จากการรายงานการสำรวจสถานะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ในปี พ.ศ.2545 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติพบว่า ในทั้งจังหวัดมีโรงงานอุตสาหกรรมตั้งอยู่ประมาณ 5,836 โรงงาน ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ เกษตรกรรม ลูกจ้างเป็นผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพในกระบวนการผลิตเป็นหลักและอาชีพรองลงไปคือและค้าขาย (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2549)

ตารางที่ 2 ข้อมูลพื้นที่และครัวเรือนเกษตรกร

อำเภอ/กิ่งอำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	พื้นที่ (ไร่)	ประชากร (คน)	พื้นที่เกษตร (ไร่)	ครัวเรือน เกษตรกร
เมืองสมุทรปราการ	13	92	119,098	460,141	12102	805
บางบ่อ	8	74	153,130	90,226	87,108	6,528
บางพลี	6	83	152,430	165,150	52,332	2,020
พระประแดง	15	67	45,855	207,141	3,089	1,207
พระสมุทรเจดีย์	5	42	75,236	100,022	40,367	1,495
กิ่งอำเภอบางเสาธง	3	38	81,809	54,843	45,478	1,632
รวม	50	396	627,558	1,077,523	249,476	13,687

ที่มา: สำนักงานเกษตรจังหวัดสมุทรปราการ (2550)

ภาพที่ 1 แผนที่แสดงที่ตั้งและอาณาเขตจังหวัดสมุทรปราการ
ที่มา: กรมธนารักษ์ (2547)

สภาพภูมิประเทศส่วนใหญ่พื้นที่เป็นที่ราบลุ่มปากแม่น้ำ มีแม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่านกลาง ไม่มีภูเขา มีลำคลองมาก บางแห่งมีน้ำท่วม พื้นดินและน้ำเค็มจัดในฤดูแล้ง พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่นาและสวน มีป่าแสม ไม้ปรัง โกงกางและป่าจากขึ้นอยู่ทั่วไป มีสาเหตุมาจากน้ำทะเลหนุน ดินพังทลาย พื้นที่ริมชายฝั่งแม่น้ำกลายเป็นป่าชายเลนมีน้ำท่วมช่วงฤดูมรสุม ในปัจจุบันกำลังประสบปัญหาเกี่ยวกับพื้นที่ดินเค็มจัด น้ำจืดกลายเป็นน้ำกร่อย ทำให้จังหวัดสมุทรปราการมีศักยภาพทางพื้นที่น้อยที่จะทำการปลูกพืชทางการเกษตร จนทำให้มีผลต่อสภาพความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตของคนในปัจจุบัน

แนวทางการพัฒนาด้านการเกษตรของจังหวัด

1. จัดระเบียบการใช้ประโยชน์จากที่ดินให้เหมาะสม พัฒนาแหล่งน้ำ ก่อสร้างระบบป้องกันน้ำท่วมถาวร ระบายน้ำ กำจัดน้ำเสียและควบคุมดูแลโรงงานอุตสาหกรรม ให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายที่กำหนดไว้
2. ส่งเสริมเรื่องการทำเกษตรแบบพอเพียงตามแนวพระราชดำริฯ ของในหลวง
3. การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและเชิงเกษตร ควบคู่ไปกับนโยบายการท่องเที่ยวของจังหวัด
4. ผลิตสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานจะทำให้ราคาผลผลิตตอบแทนสูง เนื่องจากอยู่ใกล้ตลาดการคมนาคมขนส่งที่สะดวก
5. ส่งเสริมติดตาม และตรวจเยี่ยมการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรอย่างต่อเนื่องรวมทั้งอบรมให้ความรู้เป็นประจำ
(สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสมุทรปราการ, 2548)

การทำกรเกษตรในจังหวัดสมุทรปราการ

จากการสรุปข้อมูลสถิติเพื่อการพัฒนาอบต. ของสำนักงานสถิติแห่งชาติปีในปีพ.ศ. 2547 พบว่าการประกอบอาชีพในจังหวัด ประชากรมีการประกอบอาชีพมากมายหลายอาชีพ จากข้อมูลด้านแรงงานในการประกอบอาชีพนั้นประกอบด้วยอาชีพต่างๆเช่น รับจ้าง ค้าขาย รับราชการและรัฐวิสาหกิจ เกษตรกรรม ช่างไม้ หรือการทำอุตสาหกรรมสิ่งทอต่างๆ จากการประกอบอาชีพของประชาชนในจังหวัดสมุทรปราการที่เกิดขึ้นมากมายหลายอาชีพ โดยเฉพาะอาชีพเกษตรกรรมก็เป็นอาชีพ ซึ่งถือว่าในจังหวัดสมุทรปราการนั้นก็มีการประกอบกันอย่างแพร่หลาย แต่เมื่อมาเปรียบเทียบกับอัตราการประกอบอาชีพหลักของประชากรในจังหวัดแล้วพบว่า ยังมีความเหลื่อมล้ำกันอยู่มาก แต่อาชีพเกษตรกรรมในภาคการเกษตรนั้นถือได้ว่าเป็นอาชีพที่เปรียบเสมือนครัวที่คอยเลี้ยงประชากรคนทั้งโลกในทุกสาขาทุกอาชีพ และจังหวัดสมุทรปราการก็เป็นจังหวัดหนึ่งที่มีศักยภาพทางการเกษตร สามารถที่จะพัฒนาส่งเสริมด้านการเกษตรให้ประชาชนนั้นหันมาทำการเกษตร เพื่อเป็นอาชีพที่มีรายได้จากการเกษตร และเป็นอุตสาหกรรมแปรรูปทางการเกษตรส่งออก เพื่อการแข่งขันกันเพิ่มมากขึ้น ประกอบกับทางจังหวัดนั้นมีความเหมาะสมทางพื้นที่ในปัจจุบันหลายๆด้านที่มีอยู่แล้ว ซึ่งนำมาเป็นปัจจัยพื้นฐานในการพัฒนาคือ

1. ด้านภูมิประเทศ มีขนาดของจังหวัดที่มีพื้นที่ขนาดใหญ่ซึ่งมากไปด้วยจำนวนประชากรและแรงงาน
2. ด้านแหล่งน้ำ มีทรัพยากรแหล่งน้ำทางการเกษตรที่สำคัญคือ แม่น้ำเจ้าพระยา คลองลำโรง คลองสรรพสามิต คลองด่าน คลองบางโหลง คลองบางปลา คลองประเวศบุรีรมย์ และคลองพระองค์เจ้าไชยานุชิต
3. ด้านคมนาคมและการขนส่ง มีระยะทางที่ใกล้และสะดวกจังหวัดสมุทรปราการมีทางหลวงที่ติดต่อกับกรุงเทพฯ มีท่าเรือน้ำลึกขนาดใหญ่สำหรับขนส่งสินค้าเข้า-ออกยังต่างประเทศ และมีท่าอากาศยานสนามบินสุวรรณภูมิที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในเอเชีย เพื่อใช้เป็นศูนย์กลางหลักของการส่งออกสินค้า (Logistics center)
4. ด้านสาธารณูปโภค ประกอบไปด้วยไฟฟ้า การประปา บาดาล ที่อยู่ในเขตการบริการของการไฟฟ้าและการประปานครหลวง

ผลผลิตทางการเกษตรที่มีศักยภาพในจังหวัดสมุทรปราการ

สินค้าเกษตรที่มีศักยภาพในจังหวัดสมุทรปราการมีมากมายหลายชนิด โดยแบ่งแยกเป็นรายอำเภอตามที่แต่ละอำเภอนั้นมีศักยภาพมากที่สุดในการผลิตแตกต่างกันออกไป ซึ่งแบ่งตามสาขาได้ 3 ด้านหลักๆคือ ด้านพืช ด้านปศุสัตว์ และด้านประมง

1. ด้านพืช ผลผลิตสินค้าเกษตรที่มีศักยภาพทางด้านพืชแบ่งเป็น 2 ชนิดคือพืชผักสวนครัวกับผลไม้และไม้ยืนต้นเช่น ข่า ผักกะเฉด ตะไคร้ กระเพรา ผักบุ้ง มะม่วง มะพร้าวอ่อน มะพร้าวแก่ ขนุน กล้วยน้ำว้า กล้วยหอม และฝรั่ง

ตารางที่ 3 เนื้อที่เพาะปลูกพืชผักและการเก็บเกี่ยวผลผลิตโดยจำแนกตามชนิดของพืช

ชนิดพืชผัก	เนื้อที่เพาะปลูก(ไร่)	ผลผลิต(ตัน)	ผลผลิตเฉลี่ย/ไร่(กก.)
ข่า	2,647	10,588	4,000
ผักกะเฉด	3,403	3,060	900
ตะไคร้	2,113	4,226	2,000
กระเพรา	32	512	1,600
ผักบุ้ง	50	575	1,150

ที่มา: สำนักงานเกษตรจังหวัดสมุทรปราการ (2548)

ตารางที่ 4 จำนวนร้อยละของแต่ละอำเภอที่ปลูกพืชผักโดยจำแนกเป็นรายอำเภอ
(โดยคิดจากการเปรียบเทียบผู้ประกอบการอาชีพปลูกพืชทั้งจังหวัด)

อำเภอ/กิ่งอำเภอ	ชนิดของพืชผัก				
	ตะไคร้	กระเพรา	ข่า	ผักกะเจต	ผักบุ้ง
เมืองสมุทรปราการ	8.82	11.76	0	0	0
บางปะอ	20.00	5.17	18.57	0	1.43
บางพลี	7.00	9.64	2.41	0	1.20
พระประแดง	0	0	0	0	0
พระสมุทรเจดีย์	0	0	0	0	0
กิ่งอำเภอบางเสาธง	7.89	5.26	2.63	018.42	0

ที่มา: สำนักงานเกษตรจังหวัดสมุทรปราการ (2548)

ตารางที่ 5 เนื้อที่เพาะปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้นและการเก็บเกี่ยวโดยจำแนกตามชนิดไม้ผล

ชนิดไม้ผลและไม้ยืนต้น	เนื้อที่เพาะปลูก(ไร่)	ผลผลิต(ตัน)	ผลผลิตเฉลี่ย/ไร่(กก.)
มะม่วง	16,429	13,081	856
มะพร้าวอ่อน	10,038	10,019	1,982
มะพร้าวแก่	2,440	1,470	870
กล้วยน้ำว้า	2,994	9,401	340
กล้วยหอม	1,183	3,132	4,332
ขนุน	97	215	2,993
ฝรั่ง	108	43	1,595

ที่มา: สำนักงานเกษตรจังหวัดสมุทรปราการ (2548)

ตารางที่ 6 จำนวนร้อยละพื้นที่ปลูกไม้ผลและไม้ยืนต้นโดยจำแนกเป็นรายอำเภอ

อำเภอ/กิ่งอำเภอ	ชนิดของไม้ผลไม้ยืนต้น				
	มะม่วง	มะพร้าว	กล้วยน้ำว้า	ขนุน	กล้วยหอม
เมืองสมุทรปราการ	44.12	17.65	20.59	5.88	0
บางบ่อ	74.29	50.00	34.29	20.00	4.29
บางพลี	55.52	26.51	24.10	9.64	3.61
พระประแดง	58.21	34.33	2.99	4.48	17.91
พระสมุทรเจดีย์	5.88	8.82	0	2.49	0
กิ่งอำเภอบางเสาธง	76.32	39.47	18.42	0	15.79

ที่มา: สำนักงานเกษตรจังหวัดสมุทรปราการ (2548)

2. ด้านปศุสัตว์ ผลผลิตสินค้าที่มีศักยภาพทางด้านปศุสัตว์ทำรายได้มากที่สุดอันดับต้นๆ ของจังหวัด ได้แก่ โค สุกร แพะ ห่าน ไก่ เป็ด

ตารางที่ 7 จำนวนปศุสัตว์ที่เลี้ยงจำแนกเป็นรายอำเภอ พ.ศ. 2548

อำเภอ/กิ่งอำเภอ	โค	สุกร	แพะ	ห่าน	ไก่	เป็ด
เมืองสมุทรปราการ	29	2411	56	126	27,400	14,514
บางบ่อ	251	0	152	27,236	9,947	14,893
บางพลี	347	0	114	69	7,066	50
พระประแดง	8	192	287	79	8,983	831
พระสมุทรเจดีย์	0	300	0	19	4,982	824
กิ่งอำเภอบางเสาธง	19	0	14	281	3,852	1,756
รวม	654	2,903	623	27,810	62,230	33,668

ที่มา: สำนักงานเกษตรจังหวัดสมุทรปราการ (2548)

3. ด้านประมง ผลผลิตสินค้าที่มีศักยภาพทางด้านประมงทำรายได้อันดับต้นๆสามารถแบ่งออกเป็น 2 ชนิดคือประมงน้ำจืดและน้ำเค็มได้แก่ ปลาสด ปลานิล ปลากะพง กุ้งทะเล และหอยแมลงภู่

ตารางที่ 8 พื้นที่ในการทำประมงและเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำน้ำจืดพ.ศ. 2548

อำเภอ/กิ่งอำเภอ	การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด			ปริมาณการจับ สัตว์น้ำจืด
	จำนวนครัวเรือน	จำนวนบ่อ	เนื้อที่ไร่	
เมืองสมุทรปราการ	699	727	21,270.07	4,509,680.00
บางบ่อ	439	1,439	38,079.38	15,174,670.00
บางพลี	1,577	1,577	44,867.00	6,790,050.00
พระประแดง	76	76	152.00	76,000.00
พระสมุทรเจดีย์	0	0	0	0
กิ่งอำเภอบางเสาธง	830	830	4,804.58	2,909,670.00
รวม	4,621	4,649	109,173.03	29,460,070.00

ที่มา: สำนักงานเกษตรจังหวัดสมุทรปราการ (2548)

ตารางที่ 9 จำนวนหมู่บ้านในการทำประมงและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

อำเภอ/กิ่งอำเภอ	การทำประมงและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ			
	ประมงทางทะเล	ประชายฝั่ง	ประมงน้ำจืด	เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด
เมืองสมุทรปราการ	0	0	2	7
บางบ่อ	7	2	13	36
บางพลี	0	0	6	33
พระประแดง	0	0	0	0
พระสมุทรเจดีย์	18	25	0	0
กิ่งอำเภอบางเสาธง	0	0	5	25
รวม	25	27	26	101

ที่มา: สำนักงานเกษตรจังหวัดสมุทรปราการ (2548)

โอกาสในการพัฒนาศักยภาพทางการเกษตรภาพในระดับจังหวัด

จากการสำรวจข้อมูล GDP สำนักงานเกษตรจังหวัดในปีพ.ศ.2548 มูลค่าปริมาณสินค้าเกษตรและข้อมูลผลผลิตสินค้าเกษตรด้านพืช ด้านสัตว์ และด้านประมงในจังหวัดสมุทรปราการ สรุปได้ว่า สินค้าทางการเกษตรที่มีศักยภาพมีโอกาสในการพัฒนามากที่สุดคือ

ด้านพืช ผลผลิตสินค้าทางด้านพืชที่มีศักยภาพมีโอกาสในการพัฒนามากที่สุดคือ ไม้ผล ไม้ยืนต้น และพืชผักสวนครัวชนิด ตะไคร้ ข่า และผักกะเจ็ด

ด้านปศุสัตว์ ผลผลิตสินค้าทางด้านปศุสัตว์ที่มีศักยภาพมีโอกาสในการพัฒนามากที่สุดคือ จระเข้ โค สุกร ไก่และเป็ด

ด้านประมง ผลผลิตสินค้าด้านประมงที่มีศักยภาพมีโอกาสในการพัฒนามากที่สุดคือปลา สลิด ปลานิล ปลากระพงและการเพาะเลี้ยงกุ้ง (ข้อมูล GDP สำนักงานเกษตรจังหวัด, 2548)

จากการศึกษาเอกสารและข้อมูลในภาคการเกษตรของจังหวัดสมุทรปราการ แล้วจะเห็นได้ว่าในด้านผลผลิตทางการเกษตรที่มีศักยภาพของจังหวัด และโอกาสในการพัฒนาศักยภาพทางการเกษตรนั้นก็ยังคงมีครบทั้ง 3 ด้านของการทำการเกษตรคือ ด้านพืช ด้านปศุสัตว์ และด้านประมง

สภาพทั่วไปของอำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ

อำเภอพระสมุทรเจดีย์มีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นชายฝั่งติดกับฝั่งทะเลอ่าวไทยแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 5 ตำบลได้แก่ตำบลนาเกลือ บ้านคลองสวน แหลมฟ้าผ่า ปากคลองบางปลากด และตำบลในคลองบางปลากดมี 42 หมู่บ้านแต่ในปัจจุบันมีพื้นที่ทำการเกษตรเหลืออยู่เพียง 4 ตำบลจากทั้งหมด 5 ตำบลซึ่งการประกอบอาชีพของเกษตรกรส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพทำประมงชายฝั่ง เลี้ยงสัตว์ รับจ้าง และค้าขายเป็นอาชีพหลัก ส่วนการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรและปลูกไม้ผลไม้ยืนต้นเป็นอาชีพรอง (สำนักงานเกษตรอำเภอพระสมุทรเจดีย์, 2548)

ตารางที่ 10 ข้อมูลพื้นที่และครัวเรือนเกษตรกรในอำเภอพระสมุทรเจดีย์

ตำบล	หมู่บ้าน	พื้นที่ (ไร่)	ประชากร (คน)	พื้นที่การเกษตร (ไร่)	ครัวเรือน เกษตรกร
บ้านคลองสวน	4	21,439	9,693	12,400	604
ในคลองบางปลากด	13	7,651	48,822	1,318	282
นาเกลือ	8	16,035	9,071	10,025	371
ปากคลองบางปลากด	4	3,386	13,798	-	-
แหลมฟ้าผ่า	13	26,725	18,638	16,624	238
รวม	42	75,236	100,022	40,367	1,495

ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอพระสมุทรเจดีย์ (2548)

ผลผลิตทางการเกษตรที่มีศักยภาพในอำเภอพระสมุทรเจดีย์

สินค้าเกษตรที่มีศักยภาพในอำเภอพระสมุทรเจดีย์ มีมากมายหลายชนิดโดยสามารถแบ่งแยกเป็นรายตำบลตามที่แต่ละตำบลนั้นมีศักยภาพมากที่สุดในการผลิตที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งแบ่งตามสาขาได้ 3 ด้านหลักๆคือ ด้านพืช ด้านปศุสัตว์ และด้านประมง

ตารางที่ 11 จำนวนเกษตรกรและพื้นที่การปลูกพืช

ข้อมูล การเกษตร	ตำบล(ราย/ไร่)					รวม
	บ้านคลอง สวน	ในคลอง บางปลากด	นาเกลือ	ปากคลอง บางปลากด	แหลม ฟ้าผ่า	
กล้วยน้ำว้า	12/60	-	-	-	-	12/60
มะม่วง	55/330	3/6	-	-	-	58/336
มะพร้าวอ่อน	12/320	-	-	-	-	12/320
มะพร้าวแก่	112/1,200	70/200	-	-	-	182/1,400
รวม	191/1,931	73/206	-	-	-	264/2,137

ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอพระสมุทรเจดีย์ (2548)

ตารางที่ 12 จำนวนเกษตรกรและพื้นที่การเลี้ยงปศุสัตว์

ข้อมูล การเกษตร	ตำบล(ราย/ไร่)					รวม
	บ้านคลอง สวน	ในคลอง บางปลาгод	นาเกลือ	ปากคลอง บางปลาгод	แหลม ฟ้าผ่า	
สุกร	7/10	-	-	-	8/20	15/30
ไก่	5/45	30/91	-	-	-	35/136
เป็ด	-	7/30	-	-	-	7/30
ห่าน	-	3/12	-	-	-	3/12
รวม	12/55	40/133	-	-	8/20	60/208

ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอพระสมุทรเจดีย์ (2548)

ตารางที่ 13 จำนวนเกษตรกรและพื้นที่การทำประมง

ข้อมูล การเกษตร	ตำบล(ราย/ไร่)					รวม
	บ้านคลอง สวน	ในคลอง บางปลาгод	นาเกลือ	บ้าน คลอง สวน	แหลม ฟ้าผ่า	
ปลา	10/210	1/2	-	-	-	11/212
กุ้ง, หอย	375/10,046	172/1,095	340/9,964	-	201/15,356	1,088/36,461
ปูทะเล	20/200	-	30/60	-	37/1,268	87/1,528
รวม	405/10,456	137/1,097	370/10,024	-	238/16,624	1,186/38,201

ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอพระสมุทรเจดีย์ (2548)

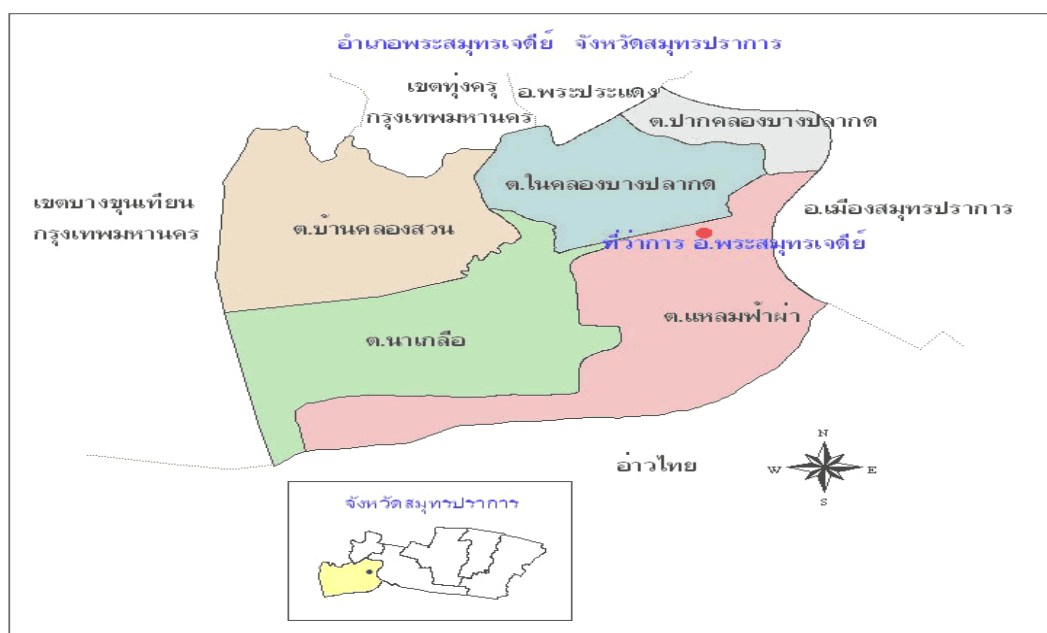
การเกษตรที่มีโอกาสพัฒนาในอำเภอพระสมุทรเจดีย์

1. ด้านการปลูกพืช ผลผลิตสินค้าเกษตรที่มีศักยภาพทางด้านพืชในอำเภอพระสมุทรเจดีย์ ประกอบด้วย มะพร้าวอ่อน มะพร้าวแก่ มะม่วง และกล้วยน้ำว้า

2. ด้านการเลี้ยงปลุสัตว์ ผลผลิตสินค้าเกษตรที่มีศักยภาพทางด้านปลุสัตว์ ในอำเภอพระสมุทรเจดีย์ประกอบด้วย ไก่ สุกร และห่าน

3. ด้านทำประมง ผลผลิตสินค้าเกษตรที่มีศักยภาพทางด้านประมงในอำเภอพระสมุทรเจดีย์ประกอบด้วย การเลี้ยงกุ้ง หอย ปลา และปูทะเล

สรุปจากการศึกษาเอกสารข้อมูลการประกอบอาชีพการเกษตรรวมทั้ง 3 ด้านคือการปลูกพืช การเลี้ยงปลุสัตว์ และการทำประมงของเกษตรกรในอำเภอพระสมุทรเจดีย์ โดยมีเกษตรกรของแต่ละหมู่บ้านประกอบอาชีพทำประมงตามธรรมชาติ เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเป็นหลัก และมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนหมู่บ้านในการทำเกษตรด้านอื่นๆ ซึ่งสภาพภูมิประเทศในพื้นที่ลุ่มแล้วแต่เอื้ออำนวย มีลักษณะเด่นและมีความเหมาะสมต่อการประกอบ พัฒนาอาชีพทางด้านเกษตรให้กับเกษตรกรในพื้นที่คือการทำประมง ประเภทเพาะเลี้ยงกุ้ง หอย ปลา และปูทะเลมากที่สุด

ภาพที่ 2 แผนที่แสดงที่ตั้งและอาณาเขตอำเภอพระสมุทรเจดีย์
ที่มา: กรมการปกครอง (2549)

ข้อมูลด้านดินในอำเภอพระสมุทรเจดีย์

จากแนวทางพัฒนาการเกษตรระดับตำบลปีพ.ศ. 2548 สรุปถึงลักษณะดินในเขตอำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ โดยจากการสำรวจของกรมพัฒนาที่ดิน ได้แบ่งเป็นกลุ่มชุดดิน 4 ชนิดดังนี้ กลุ่มดินชุดที่ 8 กลุ่มดินชุดที่ 12 กลุ่มดินชุด Res และกลุ่มดินชุด (S & FP)

กลุ่มดินชุดที่ 8

ดินชนิดนี้มีลักษณะเนื้อดินโดยทั่วไป เนื้อดินเป็นดินพวกดินเหนียว ดินบนเป็นลักษณะการทับถมเป็น ชั้นๆ ของดินอินทรีย์วัตถุ ดินล่างมีสีเทาบางแห่งที่ได้มาจากการขุดลอกตลิ่งน้ำ มีเปลือกหอยปะปน อยู่ด้วย มักพบบริเวณที่ราบลุ่มชายฝั่งทะเล ปัจจุบันเกษตรกรได้ทำการขุดยกร่องเพื่อปลูกพืชผลต่างๆ ทำให้สภาพพื้นผิวดินเดิมเปลี่ยนแปลงไป ตามปกติดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติ ปานกลาง ถึงสูง PH 6.0 – 7.0 เป็นดินที่มีปัญหาการระบายน้ำไม่ดี มีความเค็มของดินสูง

ความเหมาะสมของดิน ไร่ปลูกไม้ผล พืชผักพืชไร่และและปศุสัตว์บางชนิดได้ พร้อมกับการเลี้ยงสัตว์น้ำ เป็นประมงทางทะเลและประมงชายฝั่ง โดยเฉพาะ กุ้ง หอย ปู ปลา กรณีการปลูกพืชควรมีการยกร่องให้สูงเพื่อปลูกพืชและปรับปรุงสภาพดินที่เค็ม โดยการทำคันดินรอบพื้นที่ปลูก เพื่อป้องกันน้ำท่วมและน้ำทะเลหนุนจากนั้นใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยหมัก หรือปุ๋ยคอกอัตราส่วน 1.5 – 2.0 ตัน / ไร่ ใส่คลุกกับเนื้อดินเมื่อมีการเตรียมดินปลูกพืช จะช่วยล้างเกลือออกจากดินได้ง่าย และรักษาระดับน้ำในร่องสวนให้อยู่ในระดับต่ำกว่าร่องแปลงปลูก ประมาณ 50 ซม. เป็นการช่วยล้างเกลือออกจากดินดินมีความอุดมสมบูรณ์ ความเหมาะสมในการปลูกพืชและไม้ผลได้

กลุ่มดินชุดที่ 12

ดินชนิดนี้มีลักษณะดินโดยทั่วไป เนื้อดินเป็นดินเหนียวหรือดินร่วนเหนียวปนทรายแข็ง เกิดจากการทับถมของตะกอนลำนน้ำทะเล แต่มีลักษณะเป็นดินเหนียวและดินเลน ที่มีเกลือสะสมอยู่สูงมาก ดินบนมีสีดำปนเทา มีจุดประสีน้ำตาลเล็กน้อย ส่วนดินล่างเป็นดินเลนสีเทาแก่ หรือสีเทาปนเขียว พบบริเวณที่ราบน้ำทะเลท่วมถึง และบริเวณชะวากทะเลเป็นดินลึก ระบายน้ำไม่ดี เป็นดินเค็มจัด ปฏิกริยาดินเป็นกลางถึงเป็นกรดปานกลาง pH 7.0 – 8.0 มีปัญหาในการใช้

ประโยชน์ที่ดินและเป็นดินที่ขาดความอุดมสมบูรณ์ เพราะเป็นดินเลนเค็มจัด น้ำทะเลท่วมถึง มีโครงสร้างดินไม่ดีและไม่เหมาะที่จะนำมาใช้ประโยชน์ทางการเกษตรในการปลูกพืชได้ เป็นกลุ่มดินที่มีศักยภาพไม่เหมาะสม ในการเพาะปลูกพืช แต่มีศักยภาพเหมาะที่จะใช้ในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง และเลี้ยงปลาน้ำกร่อย หรือใช้ในการทำนาเกลือ และรักษาไว้เป็นป่าชายเลน

กลุ่มดินชุด Res เป็นพื้นที่ดินสำหรับที่อยู่อาศัย

ลักษณะเนื้อดินโดยทั่วไป ดินบนเป็นดินเค็ม ดินล่างมีสิน้ำตาลปนเทาเข้มมีธาตุอาหารต่ำ ไม่เหมาะสมในการปลูกพืช ในปัจจุบันใช้เป็นที่อยู่อาศัยบ้านจัดสรร และโรงงานอุตสาหกรรม

กลุ่มดินชุด (S & FP)

ลักษณะเนื้อดินบนเป็นดินเค็ม เกลือ เป็นดินที่มีน้ำทะเลท่วมถึง ไม่เหมาะกับการเพาะปลูกพืชแต่การใช้ประโยชน์จากที่ดินในปัจจุบันเหมาะสำหรับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและปลา เป็นบ่อเลี้ยงกุ้ง หอย ปูและปลา ได้ทั้งน้ำเค็มน้ำกร่อยและจืดได้บ้างบางช่วง

ข้อมูลด้านแหล่งน้ำทางการเกษตรในอำเภอพระสมุทรเจดีย์

ปัจจุบันใช้น้ำทะเลและแหล่งน้ำธรรมชาติมีคลองขนาดเล็กใหญ่ไหลตัดผ่านไปในแต่ละตำบลทั่วทั้งอำเภอ โดยหลักๆแล้วประกอบด้วยคลองทับจีน คลองมอญ คลองตาเพิ่ม คลองบางปลาจืด คลองยี่กา คลองสามแพรก คลองนาเกลือน้อย คลองท่าเกวียน คลองพันโยธา คลองห้างหนองน้ำ คลองหลอดปิ้ง คลองขุนราชวินิจ คลองกะอ่อม คลองสรรพสามิต และแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคทั่วไปจะใช้น้ำประปาและน้ำฝนจากธรรมชาติเก็บรองรับไว้ โดยปริมาณน้ำฝนที่ตกเฉลี่ย 87 วัน / ปี ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 116.4 มม. / ปี การกระจายตัวของน้ำฝนเริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ฤดูฝนเดือน มิถุนายน-ตุลาคมมีฝนตกชุกมาก บางปีฝนก็ตกน้อยในช่วงเดือนสิงหาคม-กันยายนเป็นช่วงฝนทิ้งช่วง (แนวทางพัฒนาการเกษตรระดับตำบล, 2548)

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ชนิดา สายะตานันท์ (2543) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการประกอบอาชีพเกษตรกรของเกษตรกรในเขตจอมทอง กรุงเทพมหานครพบว่า ระดับความพึงพอใจของเกษตรกรในการประกอบอาชีพเกษตรกรสามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ลักษณะของงาน การปลูกและการดูแลรักษาพืช ความสำเร็จในงาน ความรับผิดชอบ การได้รับการยอมรับนับถือ และความก้าวหน้า ส่วนปัญหาที่เกษตรกรพบมากคือ ปัญหาทางด้านน้ำเสีย น้ำเค็ม ดินจืด การได้รับข่าวสาร และแรงงานราคาสูง

เสกศักดิ์ เขยชม (2544) ศึกษาเรื่องความต้องการการพัฒนาอาชีพเกษตรกรของเกษตรกรในพื้นที่ตำบลเชียงเครือ อำเภอมือเมือง จังหวัดสกลนครพบว่า เกษตรกรมีความต้องการพัฒนาอาชีพเกษตรกรในการปลูกพืชคือ อาชีพการปลูกข้างเหนียวมากที่สุด รองลงมาคือ อาชีพการเลี้ยงสัตว์ สำหรับวิธีการพัฒนาอาชีพเกษตรกรที่เกษตรกรต้องการมากที่สุดคือ การเข้ารับการฝึกอบรม ส่วนปัญหาในการพัฒนาอาชีพเกษตรกรของอาชีพเกษตรกรที่เป็นปัญหามากที่สุดคือ การขาดการรวมกลุ่มในการแปรรูปผลผลิตเกษตร

วีระชัย เข็มวงษ์ (2546) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการประกอบอาชีพเกษตรของสมาชิกกลุ่มยุวเกษตรกร จังหวัดราชบุรีพบว่า มีปัจจัยบางประการที่ส่งผลให้สมาชิกยุวเกษตรกรมีความต้องการประกอบอาชีพเกษตรได้แก่ การสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ความมั่นคงในอาชีพเกษตร การติดต่อสื่อสาร ความสำเร็จในอาชีพเกษตร การสนับสนุนจากผู้ปกครอง และสถานภาพการเกษตรของครอบครัว ส่วนปัญหาในการประกอบอาชีพเกษตรของสมาชิกยุวเกษตรกรได้แก่ ความไม่แน่นอนของผลผลิต ราคาผลผลิต ความไม่มั่นคงด้านการตลาด ไม่สามารถคาดการณ์ล่วงหน้าได้ถึงผลตอบแทนของการลงทุน ความไม่แน่นอนของสภาพ ดิน ฟ้า อากาศ และสภาวะสิ่งแวดล้อม ตลอดจนอาชีพเกษตรเป็นอาชีพที่มีความเสี่ยงในการลงทุนสูงและรายได้ไม่แน่นอน

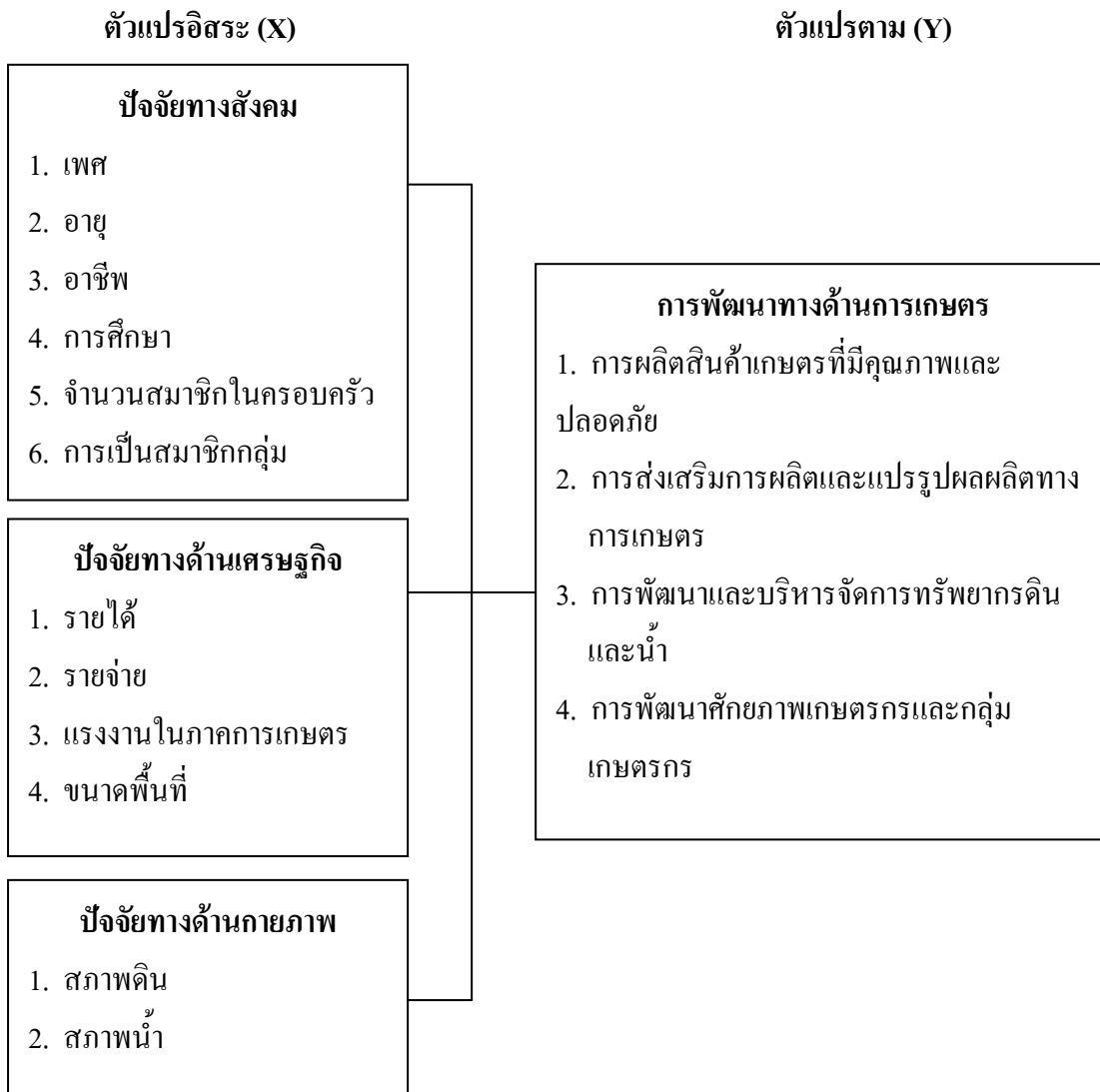
ประพจน์ พรหมสมิธ (2550) ศึกษาเรื่องความคาดหวังของเกษตรกรต่อบทบาทในการพัฒนาการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด จังหวัดตากพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความคาดหวังที่จะให้องค์การบริหารส่วนตำบลปฏิบัติกิจกรรมมากขึ้น ประเด็นที่เป็นปัญหามากที่สุดคือ การจัดหาผู้เชี่ยวชาญมาเป็นวิทยากรฝึกอบรมให้ความรู้ และส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกร เพื่อมีอำนาจในการต่อรองราคาในการขายสินค้า เพื่อนำมาสนับสนุนด้านการพัฒนาการเกษตร ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้คือ องค์การบริหารส่วนตำบลสามารถเพิ่มบทบาทในการพัฒนาการเกษตร โดยการฝึกอบรมให้ความรู้ทางการเกษตรและการคมนาคมขนส่ง รวมทั้งควรศึกษาหาแนวทางในการที่จะช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อยที่มีรายได้น้อย ให้มีการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรเพิ่มขึ้น

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดตัวแปรอิสระและตัวแปรตามดังนี้

1. ตัวแปรอิสระ (independent variable) ได้แก่ เพศอายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน อาชีพ รายได้ รายจ่าย จำนวนแรงงานในภาคการเกษตร ขนาดพื้นที่ การเป็นสมาชิกกลุ่ม สภาพดิน สภาพน้ำ
2. ตัวแปรตาม (dependent variable) ได้แก่ ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการพัฒนาด้านการเกษตรมี 4 ด้านดังนี้
  1. การผลิตสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพและปลอดภัย
  2. การส่งเสริมการผลิตและแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร
  3. การพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรดินและน้ำ
  4. การพัฒนาศักยภาพเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรต่อแนวทางการพัฒนาด้านการเกษตร ในอำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการดังต่อไปนี้

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ จะใช้เฉพาะจำนวนครัวเรือนของเกษตรกรที่มีอยู่ใน 4 ตำบลจากทั้งหมด 5 ตำบล ในอำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการซึ่งมีจำนวนครัวเรือนของเกษตรกรทั้งหมด 1,495 ครัวเรือน

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

การคำนวณกลุ่มตัวอย่างครัวเรือนเกษตรกรที่อาศัยอยู่ในอำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการจำนวน 1,495 ครัวเรือน จากทั้งหมด 5 ตำบลแต่มีครัวเรือนเกษตรกรอยู่เพียง 4 ตำบล จากตารางสูตรของ Akin (1974) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างของประชากรในพื้นที่เป้าหมายเท่ากับ 168 ครัวเรือน โดยการคัดเลือกขนาดกลุ่มตัวอย่างทุกตำบล ตามสัดส่วนของประชากรในแต่ละตำบล โดยสูตรการหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างคือ

$$n = \frac{p(1-p)}{(SE/t)^2 + \frac{p(1-p)}{N}}$$

เมื่อ p = เปอร์เซ็นต์ของเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นได้ (=98%)

n = ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร (=1,495)

t = ระดับความเชื่อมั่นของตัวแปรอิสระ (=95%)

SE = ค่าแม่นยำที่ต้องการให้กลุ่มตัวอย่างอนุมานไปยังกลุ่มประชากร (=±2%)

โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่นของตัวแปรอิสระ 95 เปอร์เซ็นต์ อัตราที่คาดหวังจะให้เกิดความคลาดเคลื่อนไม่เกิน ± 2 เปอร์เซ็นต์

ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง อำเภอพระสมุทรเจดีย์จังหวัดสมุทรปราการ

$$n = \frac{0.98 (1 - 0.98)}{(0.02/1.96)^2 + \frac{0.98 (1 - 0.98)}{1,495}}$$

$$n = 167.35 \text{ ราย}$$

จำนวนประชากรตัวอย่างคือ 168 ราย

ตารางที่ 14 การสุ่มตัวอย่างประชากร

ตำบล	จำนวนครัวเรือนเกษตรกร	จำนวนสัดส่วนกลุ่มตัวอย่าง
บ้านคลองสวน	604	68
ในคลองบางปลากด	282	32
นาเกลือ	371	41
แหลมฟ้าผ่า	238	27
รวม	1,495	168

ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอพระสมุทรเจดีย์ (2548)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นโดยใช้แนวคิด ทฤษฎี หลักการ และวิธีการซึ่งมีลักษณะคำถามแบบปลายปิด และคำถามปลายเปิดโดยแบ่งแบบสัมภาษณ์ ออกเป็น 5 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทางด้านสังคม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกใน ครอบครัว อาชีพ และการเป็นสมาชิกกลุ่ม

ตอนที่ 2 ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ รายได้ รายจ่าย แหล่งเงินทุน การถือครองที่ดิน และแรงงาน

ตอนที่ 3 ปัจจัยทางกายภาพ ได้แก่ สภาพดิน และสภาพน้ำ

ตอนที่ 4 ความต้องการพัฒนาอาชีพการเกษตร ได้แก่ การปลูกพืช การเลี้ยงสัตว์ การ เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เกษตรผสมผสาน การแปรรูปผลผลิตเกษตร และอื่นๆ

ตอนที่ 5 ความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาด้านการเกษตร ได้แก่ การผลิตสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพและปลอดภัย การส่งเสริมการผลิตและแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร การพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรดินและน้ำ และการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกร

ตอนที่ 6 ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อแนวทางการพัฒนาด้านการเกษตร

การวัดตัวแปร

ในการกำหนดคะแนนความคิดเห็นในการวัดค่าตัวแปร เพื่อการวิเคราะห์ทางสถิติมีเกณฑ์ดังต่อไปนี้คือ

เห็นด้วยมาก	=	3	คะแนน
ปานกลาง	=	2	คะแนน
เห็นด้วยน้อย	=	1	คะแนน

การแปลผลข้อมูลความคิดเห็นของเกษตรกรใช้วิธีหาค่าเฉลี่ยในแต่ละประเด็นมาเทียบเกณฑ์การแบ่งความหมาย โดยใช้ช่วงค่าเฉลี่ยเป็นเกณฑ์ในการแบ่งความหมาย ดังนี้

$$\begin{aligned}
 \text{พิสัย} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\
 &= \frac{3 - 1}{3} \\
 &= 0.66
 \end{aligned}$$

ใช้ช่วงค่าเฉลี่ยดังกล่าวเป็นเกณฑ์ในการแปลความหมายดังนี้

เห็นด้วยมาก	=	2.34 - 3.00	คะแนน
ปานกลาง	=	1.67 - 2.33	คะแนน
เห็นด้วยน้อย	=	1.00 - 1.66	คะแนน

ขั้นตอนการวิจัย

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขั้นตอนการวิจัยได้ดังนี้

1. ศึกษารวบรวมข้อมูลและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรเพื่อการพัฒนาภาคการเกษตรจากกรมส่งเสริมการเกษตร กรมการปกครองท้องถิ่น สำนักงานเกษตรจังหวัดสมุทรปราการ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรและสำนักงานสถิติแห่งชาติ
2. จากข้อมูลที่ได้ทำการศึกษา จึงนำมารวบรวมเป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาภาคการเกษตร เพื่อใช้ในการวิจัย
3. นำข้อมูลมารวบรวมแล้วให้คณะกรรมการที่ปรึกษาพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องเพื่อสร้างเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ ซึ่งประกอบด้วยคำถามแบบปิด (close-ended question) และคำถามแบบเปิด (open-ended question)
4. ทำการทดสอบเครื่องมือโดยการ try out ทดสอบแบบสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 รายแล้วทำการปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือ
5. ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่จาก 2 ส่วนคือข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) ได้จากการสัมภาษณ์เกษตรกรจากเครื่องมือ (interviewing schedule) และการสังเกตบันทึก แล้วมาทำการวิเคราะห์ การประกอบอาชีพในปัจจุบันของเกษตรกรในพื้นที่เป้าหมาย ซึ่งเครื่องมือประกอบด้วยคำถามแบบปิด และคำถามแบบเปิด มีเนื้อหาในการสัมภาษณ์ 5 ตอนและข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) ได้จากเอกสารวิชาการและผลงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการทำการวิจัย
6. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้ค่าสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิธีร่วมกับข้อมูลจากการสังเกต สรุปผลการวิจัย แสดงปัญหาและนำเสนอข้อเสนอแนะ

บทที่ 4

ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์

จากการศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรต่อแนวทางการพัฒนาด้านการเกษตร ในอำเภอ พระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ ได้แบ่งผลการวิจัยออกเป็น 4 ตอนดังนี้

- ตอนที่ 1 ลักษณะพื้นฐานด้านสังคม เศรษฐกิจ และทางกายภาพ
- ตอนที่ 2 ความต้องการพัฒนาอาชีพการเกษตรของเกษตรกร
- ตอนที่ 3 ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อแนวทางการพัฒนาด้านการเกษตร
- ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกร

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ลักษณะพื้นฐานทางสังคม เศรษฐกิจ และทางกายภาพ

การศึกษาเพศของเกษตรกรปรากฏว่าส่วนใหญ่ ร้อยละ 55.4 เป็นเพศชาย และร้อยละ 44.6 เป็นเพศหญิง (ตารางที่ 15)

ตารางที่ 15 เพศของเกษตรกร

(n = 168)		
เพศ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ชาย	93	55.4
หญิง	75	44.6
รวม	168	100.0

อายุของเกษตรกรส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 41-50 ปีร้อยละ 39.3 รองลงมาอายุระหว่าง 51-60 ปีร้อยละ 23.2 อายุ 31-40 ปีร้อยละ 19.0 ส่วนอายุ 61-70 ปี อายุมากกว่า 70 และต่ำกว่า 31 ปี ร้อยละ 7.7 ,6.5 ,4.2 ตามลำดับ และเกษตรกรมีอายุน้อยที่สุด 22 ปี อายุมากที่สุดคือ 76 ปีอายุ ทั้งหมดเฉลี่ยเท่ากับ 49 ปี (ตารางที่ 16)

ตารางที่ 16 อายุของเกษตรกร

(n = 168)		
อายุ(ปี)	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 31	7	4.2
31- 40	32	19.0
41- 50	66	39.3
51 – 60	39	23.2
61 – 70	13	7.7
มากกว่า 70	11	6.5
รวม	168	100.0

อายุน้อยที่สุด 22 ปี อายุมากที่สุด 76 ปี อายุเฉลี่ย 49 ปี S.D. = 11.3

ระดับการศึกษาของเกษตรกรส่วนใหญ่ จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 33.1 รองลงมา
ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ร้อยละ 18.5 ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ปวส./อนุปริญญา ปริญญาตรี
ขึ้นไป ประถมศึกษาปีที่ 6 ประถมศึกษาปีที่ 7 และไม่ได้เรียนร้อยละ 13.1 ,9.5 ,8.9 ,8.3 ,6.5 ,และ3.0
ตามลำดับ (ตารางที่ 17)

ตารางที่ 17 ระดับการศึกษาของเกษตรกร

(n = 168)

ระดับการศึกษา	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ไม่ได้เรียน	5	3.0
ประถมศึกษาปีที่4	54	33.1
ประถมศึกษาปีที่6	14	8.3
ประถมศึกษาปีที่7	11	6.5
ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น	22	13.1
ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	31	18.5
ปวส./อนุปริญญา	16	9.5
ปริญญาตรีขึ้นไป	15	8.9
รวม	168	100.0

จำนวนสมาชิกในครัวเรือนของเกษตรกรส่วนใหญ่ มีจำนวนสมาชิก 3-4 คน ร้อยละ 43.4 รองลงมา มีสมาชิก 5-6 คน ร้อยละ 35.2 ส่วนสมาชิก 7 คนขึ้นไป ร้อยละ 19.6 ส่วนสมาชิก 1-2 คน ร้อยละ 1.8 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนน้อยที่สุดคือ 1 คนมากที่สุด 9 คน และมีจำนวนสมาชิกทั้งหมดเฉลี่ยเท่ากับ 5 คน (ตารางที่ 18)

ตารางที่ 18 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนของเกษตรกร

(n = 168)

จำนวนสมาชิก(คน)	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
1-2	3	1.8
3-4	73	43.4
5-6	59	35.2
7 คนขึ้นไป	33	19.6
รวม	168	100.0

จำนวนสมาชิกในครัวเรือนน้อยที่สุด 2 คนมากที่สุด 9 คน เฉลี่ย 5 คน S.D. = 1.8

อาชีพหลักของเกษตรกร ส่วนใหญ่ เป็นอาชีพเลี้ยงกุ้งร้อยละ 32.1 รองลงมาเลี้ยงสัตว์น้ำแบบธรรมชาติร้อยละ 19.6 อาชีพข้าราชการร้อยละ 10.7 ส่วนเลี้ยงปุมีร้อยละ 7.1 รับจ้างและค้าขายมีจำนวนเท่ากันร้อยละ 6.5 เลี้ยงหอย เลี้ยงปลานิล เลี้ยงปลากะพงร้อยละ 6.0 ,4.8 ,และ4.2 ตามลำดับส่วนอาชีพปล่อยเงินกู้นอกระบบมีร้อยละ 2.5 (ตารางที่ 19)

ตารางที่ 19 อาชีพหลักของเกษตรกร

(n = 168)

อาชีพหลัก	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
เลี้ยงกุ้ง	54	32.1
เลี้ยงหอย	10	6.0
เลี้ยงปุมี	12	7.1
เลี้ยงปลากะพง	7	4.2
เลี้ยงปลานิล	8	4.8
เลี้ยงสัตว์น้ำแบบธรรมชาติ	33	19.6
รับจ้าง	11	6.5
ค้าขาย	11	6.5
รับราชการ	18	10.7
ปล่อยเงินกู้นอกระบบ	4	2.5
รวม	168	100.0

อาชีพรองของเกษตรกรส่วนใหญ่ มีอาชีพรองร้อยละ 61.3 ส่วนเกษตรกรที่ไม่มีอาชีพรอง ร้อยละ 38.7 ส่วนเกษตรกรที่มีอาชีพรอง ได้แก่ เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำร้อยละ 21.7 รับจ้างร้อยละ 11.8 ค้าขายร้อยละ 10.4 ข้าราชการร้อยละ 4.9 หัตถกรรมร้อยละ 3.5 การแปรรูป ปลุกพืชผัก และปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้นร้อยละ 2.5 ตามลำดับและปลูกไม้ดอกไม้ประดับมีร้อยละ 1.5 (ตารางที่ 20)

ตารางที่ 20 อาชีพรองของเกษตรกร

(n = 168)		
อาชีพรอง	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ไม่มีอาชีพรอง	65	38.7
อาชีพรอง ^{1/}	103	61.3
ปลุกพืชผัก	5	2.5
ปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น	5	2.5
ปลูกไม้ดอก ไม้ประดับ	3	1.5
เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	44	21.7
แปรรูป	5	2.5
หัตถกรรม	7	3.5
ค้าขาย	21	10.4
รับจ้าง	24	11.8
ข้าราชการ	10	4.9
รวม	124	61.3

หมายเหตุ^{1/}: อาชีพรองเกษตรกร 1 รายสามารถระบุได้มากกว่า 1 อาชีพ

การเป็นสมาชิกกลุ่มของเกษตรกรส่วนใหญ่ เป็นสมาชิกกลุ่มร้อยละ 54.8 ส่วนเกษตรกรที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มร้อยละ 45.2 เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่ม ธกส. ร้อยละ 11.6 กองทุนหมู่บ้าน กลุ่มเกษตรกร สหกรณ์การเกษตร และกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมีร้อยละ 10.4 ,10.1 ,8.3 ,และ7.1 ตามลำดับส่วนวิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และกลุ่มยุวเกษตรกร มีร้อยละ 4.8, ,1.5, และ1.0 ตามลำดับ (ตารางที่ 21)

ตารางที่ 21 การเป็นสมาชิกกลุ่มของเกษตรกร

(n = 168)		
สมาชิกกลุ่ม	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ไม่เป็นสมาชิก	76	45.2
เป็นสมาชิก ^{1/}	92	54.8
สหกรณ์การเกษตร	28	8.3
กลุ่มเกษตรกร	34	10.1
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	5	1.5
กลุ่มยุวเกษตรกร	2	1.0
ธกส.	39	11.6
วิสาหกิจชุมชน	16	4.8
กองทุนหมู่บ้าน	35	10.4
กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต	24	7.1
รวม	183	54.8

หมายเหตุ^{1/}: เกษตรกร 1 รายสามารถระบุได้มากกว่า 1 กลุ่มสมาชิก

จำนวนกลุ่มที่เกษตรกรเป็นสมาชิกส่วนใหญ่ เกษตรกรเป็นสมาชิก 1 กลุ่มมีร้อยละ 23.3 จำนวนกลุ่มที่เกษตรกรเป็นสมาชิก 2 กลุ่มมีร้อยละ 12.5 ส่วนจำนวนกลุ่มที่เกษตรกรเป็นสมาชิก 3 กลุ่มและเป็นสมาชิก 4 กลุ่มมีจำนวนเท่ากันคือร้อยละ 9.5 และเกษตรกรที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มใดเลย มีร้อยละ 45.2 (ตารางที่ 22)

ตารางที่ 22 จำนวนกลุ่มที่เกษตรกรเป็นสมาชิก

(n = 168)

จำนวนกลุ่ม	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ไม่เป็นสมาชิก	76	45.2
1 กลุ่ม	39	23.3
2 กลุ่ม	21	12.5
3 กลุ่ม	16	9.5
4 กลุ่ม	16	9.5
รวม	168	100.0

รายได้ในภาคการเกษตรของเกษตรกรส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 50,001-150,000 บาท/ปีมีร้อยละ 50.6 รองลงมา มีรายได้ อยู่ระหว่าง 150,001-250,000 บาท/ปีมีร้อยละ 22.0 รายได้ระหว่าง 350,001-450,000 บาท/ปีมีร้อยละ 9.5 ส่วนเกษตรกรมีรายได้ระหว่าง 250,001-350,000 บาท/ปีและมากกว่า 450,000 บาท/ปีมีจำนวนเท่ากันคือร้อยละ 6.5 และเกษตรกรที่มีรายได้ต่ำกว่า 50,001 มีร้อยละ 4.9 รายได้เกษตรกรที่น้อยที่สุดคือ 21,000.00 บาท/ปี มากที่สุดคือ 864,000.00 บาท/ปี รายได้เฉลี่ยของเกษตรกรเท่ากับ 188,372.00 บาท/ปี (ตารางที่ 23)

ตารางที่ 23 รายได้ในภาคการเกษตรของเกษตรกร

(n = 168)

รายได้(บาท)	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า50,001	8	4.9
50,001-150,000	85	50.6
150,001-250,000	37	22.0
250,001-350,000	11	6.5
350,001-450,000	16	9.5
มากกว่า450,000	11	6.5
รวม	168	100.0

รายได้น้อยที่สุด 21,000.00 บาท/ปีมากที่สุด 864,000.00 บาท/ปีรายได้เฉลี่ย 188,372.00 บาท/ปี

S.D. = 142,947.1

รายได้นอกภาคการเกษตรของเกษตรกรส่วนใหญ่ มีรายได้นอกภาคการเกษตรร้อยละ 57.1 ส่วนเกษตรกรที่ไม่มีรายได้นอกภาคการเกษตรร้อยละ 42.9 เกษตรกรมีรายได้นอกภาคการเกษตร อยู่ระหว่าง 100,001-150,000 บาท/ปีมีร้อยละ 17.2 รายได้ระหว่าง 50,001-100,000 บาท/ปี มีร้อยละ 16.1 รายได้ต่ำกว่า50,001 บาท/ปีมีร้อยละ 9.5 รายได้มากกว่า200,000 บาท/ปีมีร้อยละ 8.9 และ เกษตรกรที่มีรายได้อยู่ระหว่าง 150,001-200,000 บาท/ปีมีร้อยละ 5.4 รายได้นอกภาคการเกษตรของ เกษตรกรที่น้อยที่สุดคือ 5,000.00 บาท/ปี มากที่สุดคือ 900,000.00 บาท/ปีและรายได้นอกภาคการเกษตร ของเกษตรกรเฉลี่ยเท่ากับ 137,756.90 บาท/ปี (ตารางที่ 24)

ตารางที่ 24 รายได้นอกภาคการเกษตรของเกษตรกร

(n = 168)

รายได้(บาท)	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ไม่มีรายได้นอกภาคการเกษตร	72	42.9
รายได้นอกภาคการเกษตร	96	57.1
ต่ำกว่า50,001	16	9.5
50,001-100,000	27	16.1
100,001-150,000	29	17.2
150,001-200,000	9	5.4
มากกว่า200,000	15	8.9
รวม	96	57.1

รายได้น้อยที่สุด 5,000.00 บาท/ปีมากที่สุด 900,000.00 บาท/ปีรายได้เฉลี่ย 137,756.90 บาท/ปี
S.D. = 135,809.0

รายได้ทั้งหมดของเกษตรกรส่วนใหญ่ มีรายได้อยู่ระหว่าง 50,001-150,000 บาท/ปีมีร้อยละ 27.2 รองลงมา มีรายได้อยู่ระหว่าง 150,001-250,000 บาท/ปีมีร้อยละ 25.7 รายได้ระหว่าง 250,001-350,000 บาท/ปีมีร้อยละ 20.4 รายได้มากกว่า 450,000 บาท/ปีมีร้อยละ 13.3 รายได้ระหว่าง 350,001-450,000 บาท/ปีมีร้อยละ 12.2 และรายได้ต่ำกว่า 50,001 บาท/ปีมีจำนวนเท่ากับคือร้อยละ 1.2 รายได้ของเกษตรกรที่น้อยที่สุดคือ 10,800.00 บาท/ปีมากที่สุด 1,070,000.00 บาท/ปีมีรายได้ทั้งหมดของเกษตรกรเฉลี่ยเท่ากับ 269,255.70 บาท/ปี (ตารางที่ 25)

ตารางที่ 25 รายได้ทั้งหมดของเกษตรกร

(n = 168)

รายได้ (บาท)	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 50,001	2	1.2
50,001-150,000	47	27.2
150,001-250,000	43	25.7
250,001-350,000	34	20.4
350,001-450,000	20	12.2
มากกว่า 450,000	22	13.3
รวม	168	100.0

รายได้น้อยที่สุด 10,800.00 บาท/ปีมากที่สุด 1,070,000.00 บาท/ปีรายได้เฉลี่ย 269,255.70 บาท/ปี
S.D. = 174,350.5

รายจ่ายทั้งหมดของเกษตรกรส่วนใหญ่ มีรายจ่ายอยู่ระหว่าง 150,001-250,000 บาท/ปีมีร้อยละ 32.9 รองลงมา มีรายจ่ายอยู่ระหว่าง 50,001-150,000 บาท/ปีมีร้อยละ 31.1 รายจ่ายระหว่าง 250,001-350,000 บาท/ปีมีร้อยละ 12.4 ส่วนรายจ่ายระหว่าง 350,001-450,000 บาท/ปีและมากกว่า 450,000 บาท/ปีมีเท่ากันร้อยละ 11.2 และรายจ่ายต่ำกว่า 50,001 บาท/ปีมีร้อยละ 1.2 รายจ่ายทั้งหมดของเกษตรกรที่น้อยที่สุดเท่ากับ 39,000.00 บาท/ปีมากที่สุด 990,000.00 บาท/ปีรายจ่ายทั้งหมดของเกษตรกรเฉลี่ยเท่ากับ 252,245.23 บาท/ปี (ตารางที่ 26)

ตารางที่ 26 รายจ่ายทั้งหมดของเกษตรกร

(n = 168)

รายจ่าย (บาท)	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 50,001	2	1.2
50,001-150,000	52	31.1
150,001-250,000	55	32.9
250,001-350,000	21	12.4
350,001-450,000	19	11.2
มากกว่า 450,000	19	11.2
รวม	168	100.0

รายจ่ายน้อยที่สุด 39,000.00 บาท/ปีมากที่สุด 990,000.00 บาท/ปีรายจ่ายเฉลี่ย 252,245.23 บาท/ปี
S.D. = 161,910.0

แหล่งเงินทุนในการกู้ยืมของเกษตรกรส่วนใหญ่ ไม่ได้กู้ยืมเงินร้อยละ 56.0 ส่วนเกษตรกรที่กู้ยืมมีร้อยละ 44.0 เกษตรกรที่กู้ยืมเงินส่วนใหญ่กู้ยืมจากธกส. ร้อยละ 14.0 กองทุนหมู่บ้านมีร้อยละ 12.8 ญาติพี่น้องมีร้อยละ 7.6 ส่วนสหกรณ์ กองทุนฟื้นฟู กลุ่มออมทรัพย์ ธนาคารพาณิชย์ และแหล่งเงินทุนนอกระบบมีร้อยละ 3.4, 2.3, 1.7, 1.3, และ 1.0 ตามลำดับ (ตารางที่ 27)

ตารางที่ 27 แหล่งเงินทุนในการกู้ยืมของเกษตรกร

(n = 168)

แหล่งเงินทุน	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ไม่ได้กู้ยืม	94	56.0
กู้ยืม ^{1/}	74	44.0
กองทุนหมู่บ้าน	30	12.8
กองทุนฟื้นฟู	5	2.3
ธกส.	33	14.0
กลุ่มออมทรัพย์	4	1.7
สหกรณ์	8	3.4
ธนาคารพาณิชย์	3	1.3
ญาติพี่น้อง	18	7.6
แหล่งเงินทุนนอกระบบ	2	1.0
รวม	103	44.0

หมายเหตุ^{1/}: เกษตรกร 1 รายสามารถระบุได้มากกว่า 1 คำตอบ

กิจกรรมของเกษตรกรที่ได้จากการกู้ยืมเงินปรากฏว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ นำเงินไปใช้ลงทุนประกอบอาชีพร้อยละ 58.1 รองลงมาใช้เป็นค่ารักษาพยาบาล และค่าใช้จ่ายในการศึกษาร้อยละ 21.9 และ 20.0 (ตารางที่ 28)

ตารางที่ 28 กิจกรรมของเกษตรกรที่ได้จากการกู้ยืมเงิน

(n = 168)

กิจกรรม ^{1/}	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ลงทุนประกอบอาชีพ	61	58.1
ค่าใช้จ่ายในการศึกษา	21	20.0
ค่ารักษาพยาบาล	23	21.9
รวม	105	100.0

หมายเหตุ^{1/}: เกษตรกร 1 รายสามารถระบุได้มากกว่า 1 กิจกรรม

การถือครองที่ดินพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ มีที่ดินเป็นของตนเองมีร้อยละ 59.5 ส่วนเกษตรกรที่เช่าที่ดินมีร้อยละ 18.5 เกษตรกรมีที่ดินเป็นของตนเองและเช่ามีร้อยละ 12.5 และพื้นที่ราษฎรพัสดุมีร้อยละ 9.5 (ตารางที่ 29)

ตารางที่ 29 การถือครองที่ดินของเกษตรกร

(n = 168)

การถือครองที่ดิน	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
เป็นของตนเอง	100	59.5
เช่า	31	18.5
เป็นของตัวเองและเช่า	21	12.5
พื้นที่ราษฎรพัสดุ	16	9.5
รวม	168	100.0

ขนาดที่ดินในการทำการเกษตรของเกษตรกรส่วนใหญ่ มีที่ดินทำการเกษตรต่ำกว่า 16 ไร่ มีร้อยละ 40.0 รองลงมา มีพื้นที่อยู่ระหว่าง 16-30 ไร่ มีร้อยละ 26.4 พื้นที่ระหว่าง 31-45 ไร่ มีร้อยละ 13.2 พื้นที่ระหว่าง 46-60 ไร่ มีร้อยละ 12.6 และพื้นที่มากกว่า 60 ไร่ มีร้อยละ 7.8 ส่วนเกษตรกรที่มีพื้นที่น้อยที่สุด 1 ไร่ มากที่สุด 300 ไร่ ที่ดินทำการเกษตรเฉลี่ย 30.58 ไร่ (ตารางที่ 30)

ตารางที่ 30 ขนาดที่ดินที่ใช้ในการทำการเกษตรของเกษตรกร

(n = 168)

ขนาดที่ดิน (ไร่)	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 16	67	40.0
16-30	45	26.4
31-45	22	13.2
46-60	21	12.6
มากกว่า 60	13	7.8
รวม	168	100.0

ขนาดที่ดินน้อยที่สุด 1 ไร่ มากที่สุด 300 ไร่ ที่ดินเฉลี่ย 30.58 ไร่ ค่า S.D. = 39.5

ค่าเช่าที่ดินในการทำการเกษตรของเกษตรกรส่วนใหญ่ จ่ายค่าเช่าที่ดินต่ำกว่า 501 บาท/ไร่ มีร้อยละ 42.3 รองลงมา จ่ายค่าเช่าที่ดินมากกว่า 1,000 บาท/ไร่ มีร้อยละ 34.6 และจ่ายค่าเช่าที่ดินระหว่าง 501 – 1,000 บาท/ไร่ มีร้อยละ 23.1 ค่าเช่าที่ดินน้อยที่สุด 500.00 บาท/ไร่ มากที่สุด 1,500.00 บาท/ไร่ ค่าเช่าที่ดินทั้งหมดของเกษตรกร เฉลี่ยเท่ากับ 928.85 บาท/ไร่ (ตารางที่ 31)

ตารางที่ 31 ค่าเช่าที่ดินทั้งหมดในการทำการเกษตร

(n = 168)

ราคาเช่าที่ดิน (บาท/ไร่)	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 501	22	42.3
501 – 1,000	12	23.1
มากกว่า 1,000	18	34.6
รวม	52	100.0

ราคาที่ดินน้อยที่สุดคือ 500.00 บาท/ไร่ มากที่สุด 1,500.00 บาท/ไร่ ค่าเช่าที่ดินเฉลี่ยเท่ากับ 928.85 บาท/ไร่ S.D. = 474.9

จำนวนแรงงานทางการเกษตรของเกษตรกรส่วนใหญ่ มีจำนวนแรงงาน 2 คนมีร้อยละ 50.6 รองลงมา มีแรงงานจำนวน 3 คนมีร้อยละ 25.0 ส่วนแรงงานจำนวน 1, 4, และ 5 คนขึ้นไปมีร้อยละ 14.3, 7.7, และ 2.4 ตามลำดับ แรงงานทางการเกษตรที่น้อยที่สุดคือ 1 คนมากที่สุด 7 คน จำนวนแรงงานทางการเกษตรทั้งหมดเฉลี่ยเท่ากับ 2 คน (ตารางที่ 32)

ตารางที่ 32 จำนวนแรงงานทางการเกษตรในครัวเรือนของเกษตรกร

(n = 168)

แรงงานในครัวเรือน(คน)	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
1	24	14.3
2	85	50.6
3	42	25.0
4	13	7.7
5 คนขึ้นไป	4	2.4
รวม	168	100.0

จำนวนแรงงานน้อยที่สุด 1 คนมากที่สุด 7 คนแรงงานเฉลี่ย 2 คน S.D. = 1.0

ค่าจ้างแรงงานเกษตรกรส่วนใหญ่ จ้างแรงงานต่ำกว่า 301 บาท/วันมีร้อยละ 50.7 รองลงมา จ้างแรงงานระหว่าง 301-400 บาท/วันมีร้อยละ 47.8 และจ้าง 401 ขึ้นไป มีร้อยละ 1.5 ค่าจ้างต่ำที่สุด 200.00 บาท/วันสูงที่สุด 450.00 บาท/วัน ค่าจ้างแรงงานทางการเกษตรของเกษตรกรเฉลี่ยเท่ากับ 323.88 บาท/วัน (ตารางที่ 33)

ตารางที่ 33 ค่าจ้างแรงงานทางการเกษตรของเกษตรกร

(n = 168)

ค่าจ้างแรงงาน(บาท/วัน)	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 301	34	50.7
301- 400	32	47.8
401 ขึ้นไป	1	1.5
รวม	67	100.0

ค่าจ้างแรงงานต่ำสุด 200.00 บาท/วันสูงที่สุด 450.00 บาท/วันค่าจ้างเฉลี่ยเท่ากับ 323.88 บาท/วัน S.D. = 49.5

สภาพความเหมาะสมของดินกับการประกอบอาชีพการเกษตรของเกษตรกร ปรากฏว่า สภาพดินเหมาะสมมีร้อยละ 52.4 และสภาพดินไม่เหมาะสมมีร้อยละ 47.6 (ตารางที่ 34)

ตารางที่ 34 สภาพความเหมาะสมของดินกับการประกอบอาชีพการเกษตร

(n = 168)

สภาพดิน	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
เหมาะสม	88	52.4
ไม่เหมาะสม	80	47.6
รวม	168	100.0

ปัญหาเกี่ยวกับดินในพื้นที่ทำการเกษตรของเกษตรกรส่วนใหญ่ เป็นดินที่มีปัญหาในการปลูกพืชถึงร้อยละ 75.6 ส่วนใหญ่เป็นหน้าดินเสียร้อยละ 36.4 รองลงมาเป็นดินเปรี้ยวร้อยละ 16.0 ดินตื้นร้อยละ 9.7 ดินเค็มร้อยละ 8.9 และดินเลนร้อยละ 4.6 (ตารางที่ 35)

ตารางที่ 35 ปัญหาเกี่ยวกับดินในพื้นที่ทำการเกษตร

(n = 168)

ปัญหาเกี่ยวกับดิน	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ไม่มีปัญหา	41	24.4
มีปัญหา ^{1/}	127	75.6
ดินเปรี้ยว	36	16.0
ดินตื้น	22	9.7
ดินหน้าดินเสีย	82	36.4
ดินเค็ม	20	8.9
ดินเลน	10	4.6
รวม	170	75.6

หมายเหตุ^{1/}: เกษตรกร 1 รายสามารถระบุได้มากกว่า 1 คำตอบ

แหล่งน้ำที่ใช้ทำการเกษตรของเกษตรกรส่วนใหญ่ เกษตรกรใช้แหล่งน้ำธรรมชาติร้อยละ 57.7 รองลงมาใช้น้ำทะเลร้อยละ 29.6 ส่วนน้ำฝน น้ำใต้ดิน และแหล่งน้ำจากเขื่อนคิดเป็นร้อยละ 7.5, 2.8, และ 2.4 ตามลำดับ (ตารางที่ 36)

ตารางที่ 36 แหล่งน้ำที่ใช้ทำการเกษตร

(n = 168)		
แหล่งน้ำ ^{1/}	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
น้ำฝน	19	7.5
แหล่งน้ำธรรมชาติ	146	57.7
น้ำใต้ดิน	7	2.8
แหล่งน้ำจากเขื่อน	6	2.4
น้ำทะเล	75	29.6
รวม	253	100.0

หมายเหตุ^{1/}: เกษตรกร 1 รายสามารถระบุได้มากกว่า 1 คำตอบ

ปัญหาเกี่ยวกับน้ำใช้เพื่อการเกษตรของเกษตรกรส่วนใหญ่ มีปัญหาเกี่ยวกับน้ำร้อยละ 51.8 ส่วนใหญ่เป็นปัญหาน้ำเน่าเสียร้อยละ 16.5 รองลงมามีสารเคมีจากโรงงานอุตสาหกรรมปนเปื้อน ร้อยละ 15.2 ส่วนน้ำกร่อย น้ำไม่เพียงพอสำหรับการเกษตร น้ำท่วมขังพื้นที่ทำการเกษตรในช่วง ฤดูฝน และปัญหาPHน้ำไม่คงที่ร้อยละ 8.5, 5.2, 3.7, และ2.7 ตามลำดับ (ตารางที่ 37)

ตารางที่ 37 ปัญหาเกี่ยวกับน้ำใช้เพื่อการเกษตร

(n = 168)

ปัญหาเกี่ยวกับน้ำ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ไม่มีปัญหา	81	48.2
มีปัญหา ^{1/}	87	51.8
น้ำกร่อย	75	8.5
น้ำเน่าเสีย	146	16.5
น้ำไม่เพียงพอสำหรับการเกษตร	44	5.2
น้ำมีสารเคมีจากโรงงานอุตสาหกรรมปนเปื้อน	137	15.2
น้ำท่วมขังพื้นที่ทำการเกษตรในช่วงฤดูฝน	33	3.7
PHน้ำไม่คงที่	22	2.7
รวม	457	51.8

หมายเหตุ^{1/}: เกษตรกร 1 รายสามารถระบุได้มากกว่า 1 คำตอบ

ตอนที่ 2 ความต้องการพัฒนาอาชีพการเกษตร

ความต้องการพัฒนาอาชีพการเกษตรของเกษตรกรส่วนใหญ่ มีความต้องการที่จะพัฒนาอาชีพการเกษตรร้อยละ 81.5 ส่วนที่ไม่ต้องการพัฒนาอาชีพการเกษตรร้อยละ 18.5 (ตารางที่ 38)

ตารางที่ 38 ความต้องการพัฒนาอาชีพการเกษตรของเกษตรกร

(n = 168)

ความต้องการพัฒนาอาชีพ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ต้องการ	137	81.5
ไม่ต้องการ	31	18.5
รวม	168	100.0

เกษตรกรต้องการความรู้ด้านการเกษตรปรากฏว่า เกษตรกรต้องการฝึกอบรมมีร้อยละ 45.2 ศึกษาดูงานร้อยละ 25.8 และชมการสาธิตร้อยละ 29.0 สำหรับการปลูกพืชได้แก่ Hydroponics ไม้ผลยืนต้น และพืชชนิดอื่นๆ เกษตรกรต้องการทั้งฝึกอบรม ศึกษาดูงาน และชมการสาธิตมีร้อยละ 13.0 ,2.6 ,และ2.1 ตามลำดับ ส่วนการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำได้แก่ กุ้ง ปู ปลากระพง หอย ปลานิล และสัตว์น้ำอื่นๆ เกษตรกรต้องการทั้งฝึกอบรม ศึกษาดูงาน และชมการสาธิตมีร้อยละ 16.5 ,10.4 ,9.3 ,7.4 ,5.3 ,และ3.4 ตามลำดับ ส่วนอาชีพอิสระ การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ศิลปะประดิษฐ์ และเกษตรผสมผสาน เกษตรกรต้องการทั้งฝึกอบรม ศึกษาดูงาน และชมการสาธิตมีร้อยละ 12.4 ,11.3 ,4.2 ,และ2.0 ตามลำดับ (ตารางที่ 39)

ตารางที่ 39 ความต้องการความรู้ทางการเกษตรของเกษตรกร

(n = 168)

ประเภทอาชีพเกษตรกร	ต้องการโดย (ราย)			รวม	ร้อยละ
	ฝึกอบรม	ศึกษาดูงาน	ชมการสาธิต		
การปลูกพืช ไม้ผล ไม้ยืนต้น	10 (41.6)	7 (29.2)	7 (29.2)	24	2.6
hydroponics	43 (35.8)	34 (28.4)	43 (35.8)	120	13.0
พืชชนิดอื่นๆ	7 (35)	5 (25)	8 (40)	20	2.1
การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ปลากระพง	46 (52.9)	21 (24.1)	20 (23)	87	9.3
ปลานิล	21 (42.9)	13 (26.5)	15 (30.6)	49	5.3
กุ้ง	75 (49.0)	41 (26.8)	37 (24.2)	153	16.5
หอย	42 (60.9)	13 (18.9)	14 (20.2)	69	7.4
ปู	51 (52.6)	23 (23.7)	23 (23.7)	97	10.4
สัตว์น้ำอื่นๆ	13 (40.6)	10 (31.3)	9 (28.1)	32	3.4
เกษตรผสมผสาน	7 (38.9)	7 (38.9)	4 (22.2)	18	2.0
การแปรรูปผลผลิตเกษตร	44 (42.0)	22 (21.0)	39 (37.0)	105	11.3
ศิลปะประดิษฐ์	18 (46.2)	8 (20.5)	13 (33.3)	39	4.2
อาชีพอิสระ	43 (37.4)	35 (30.4)	37 (23.2)	115	12.4
รวม	420 (45.2)	239 (25.8)	269 (29.0)	928	100.0

หมายเหตุ^{1/}: เกษตรกร 1 รายสามารถระบุได้มากกว่า 1 คำตอบ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อแนวทางการพัฒนาด้านการเกษตร

การผลิตสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพและปลอดภัยของเกษตรกรพบว่าเกษตรกรทั้งหมดมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{x} = 2.35$) สรุปผลดังนี้ (ตารางที่ 40)

ความคิดเห็นของเกษตรกรในการผลิตสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพและปลอดภัยส่วนใหญ่มีความเห็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่

- การพัฒนาฟาร์มเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำให้ได้มาตรฐานสุขลักษณะการผลิตที่ดี (GAP) ($\bar{x} = 2.71$)
- การเพิ่มผลผลิตสัตว์น้ำแบบประมงอินทรีย์ ($\bar{x} = 2.69$)
- การตรวจรับรองมาตรฐานการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย ($\bar{x} = 2.54$)
- การเฝ้าระวังและตรวจติดตามสุขภาพอนามัยสถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเพื่อการส่งออก ($\bar{x} = 2.42$)

ความคิดเห็นของเกษตรกรด้านในผลิตสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพและปลอดภัยที่อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่

- การส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตร ให้ได้มาตรฐาน และปลอดภัย ($\bar{x} = 2.30$)
- การพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐาน ($\bar{x} = 2.23$)

ส่วนความคิดเห็นของเกษตรกรในการผลิตสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพและปลอดภัยที่อยู่ในระดับน้อย ได้แก่การตรวจติดตามสุขลักษณะสะพานปลาและท่าเทียบเรือประมง ($\bar{x} = 1.60$)

ตารางที่ 40 การผลิตสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพและปลอดภัย

การผลิตสินค้าเกษตร	ระดับความคิดเห็น (ราย)			เฉลี่ย	ระดับ ความคิดเห็น
	มาก	ปานกลาง	น้อย		
การพัฒนาฟาร์มเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำให้ได้มาตรฐานสุขลักษณะการผลิตที่ดี	138 (82.1)	12 (7.1)	18 (10.1)	2.71	มาก
การเพิ่มผลผลิตสัตว์น้ำแบบประมงอินทรีย์	131 (78.0)	22 (13.1)	15 (8.9)	2.69	มาก
การตรวจรับรองมาตรฐานการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย	120 (71.4)	19 (11.3)	29 (17.3)	2.54	มาก
การเฝ้าระวังตรวจติดตามสุขภาพอนามัยสถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเพื่อการส่งออก	104 (61.9)	30 (17.9)	34 (20.2)	2.42	มาก
การตรวจติดตามสุขลักษณะสะพานปลาและทำเทียบเรือ และเรือประมง	27 (16.1)	47 (28.0)	94 (56.0)	1.60	น้อย
การพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐาน	67 (39.9)	72 (42.9)	29 (17.3)	2.23	ปานกลาง
การส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐานและปลอดภัย	82 (48.8)	55 (32.7)	31 (18.5)	2.30	ปานกลาง
รวม				2.35	มาก

การส่งเสริมการผลิตและแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรส่วนใหญ่เกษตรกรทั้งหมดมีความเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.05$) สรุปผลดังนี้ (ตารางที่ 41)

ความคิดเห็นของเกษตรกรในการส่งเสริมการผลิตและแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรเกษตรกรที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่

- การส่งเสริมการเลี้ยงกุ้งหอยปูและปลาแบบดั้งเดิมไม่ใช่สารเคมี ($\bar{x} = 2.63$)
- การส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์น้ำแบบมุ่งเน้นผลผลิต ($\bar{x} = 2.57$)

ความคิดเห็นของเกษตรกรในการส่งเสริมการผลิตและแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรเกษตรกรที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่

- ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่ง ($\bar{x} = 2.30$)
- การพัฒนาศูนย์ส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ($\bar{x} = 1.92$)
- การส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ($\bar{x} = 1.92$)
- การยกระดับคุณภาพผลผลิตที่แปรรูป ($\bar{x} = 1.89$)
- การเพิ่มผลผลิตสัตว์น้ำปล่อยคืนธรรมชาติ ($\bar{x} = 1.77$)

ส่วนความคิดเห็นของเกษตรกรในการส่งเสริมการผลิตและแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรเกษตรกรที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ได้แก่การส่งเสริมการเลี้ยงปลาในกระชัง ($\bar{x} = 1.46$)

ตารางที่ 41 การส่งเสริมการผลิตและแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร

การผลิตสินค้าเกษตร	ระดับความคิดเห็น (ราย)			เฉลี่ย	ระดับ ความคิดเห็น
	มาก	ปานกลาง	น้อย		
การส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์น้ำแบบ มุ่งเน้นผลผลิต	114 (67.9)	35 (20.8)	19 (11.3)	2.57	มาก
การส่งเสริมการเลี้ยงกุ้งหอยปูและปลา แบบดั้งเดิมไม่ใช่สารเคมี	126 (75.0)	21 (12.5)	21 (12.5)	2.63	มาก
การส่งเสริมการเลี้ยงปลาในกระชัง	27 (16.1)	23 (13.7)	118 (70.2)	1.46	น้อย
การเพิ่มผลผลิตสัตว์น้ำปล่อยคืนธรรมชาติ	47 (28.0)	35 (20.8)	86 (51.2)	1.77	ปานกลาง
การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีส่วนร่วม ในการจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่ง	88 (52.4)	42 (25.0)	38 (22.6)	2.30	ปานกลาง
การพัฒนาศูนย์ส่งเสริมการแปรรูปผลผลิต ทางการเกษตร	48 (28.6)	58 (34.5)	62 (36.9)	1.92	ปานกลาง
การส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตทางการ เกษตร	43 (25.6)	69 (41.1)	56 (33.3)	1.92	ปานกลาง
การยกระดับคุณภาพผลผลิตที่แปรรูป	40 (23.8)	69 (41.1)	59 (35.1)	1.89	ปานกลาง
รวม				2.05	ปานกลาง

การพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรดินและน้ำพบว่าเกษตรกรทั้งหมดมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.02$) สรุปผลดังนี้ (ตารางที่ 42)

ความคิดเห็นของเกษตรกรในการพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรดินและน้ำที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่การปรับปรุงแม่น้ำลำคลองในจังหวัด ($\bar{x} = 2.70$)

ความคิดเห็นของเกษตรกรในการพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรดินและน้ำที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่

- การควบคุมเขตอุตสาหกรรมเพื่อลดปริมาณน้ำเสียปล่อยลงแม่น้ำ ($\bar{x} = 2.27$)
- การปรับปรุงพังกันน้ำท้ายสถานีสูบน้ำ ($\bar{x} = 2.27$)
- การส่งเสริมการผลิตปุ๋ยหมักและปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ($\bar{x} = 2.12$)
- การส่งเสริมการใช้ปุ๋ยพืชสดในการปรับปรุงบำรุงดิน ($\bar{x} = 1.90$)
- ส่งเสริมการสร้างโรงงานผลิตปุ๋ยชีวภาพในชุมชน ($\bar{x} = 1.83$)
- การบริการวิเคราะห์ดิน ($\bar{x} = 1.76$)

ความคิดเห็นของเกษตรกรในการพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรดินและน้ำที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ได้แก่การส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ ($\bar{x} = 1.35$)

ตารางที่ 42 การพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรดินและน้ำ

การผลิตสินค้าเกษตร	ระดับความคิดเห็น (ราย)			เฉลี่ย	ระดับ ความคิดเห็น
	มาก	ปานกลาง	น้อย		
การปรับปรุงพื้งกันน้ำท้ายสถานีสูบน้ำ	88 (52.4)	38 (22.6)	42 (50.0)	2.27	ปานกลาง
การปรับปรุงแม่น้ำลำคลองในจังหวัด	132 (78.6)	22 (13.1)	14 (8.3)	2.70	มาก
การส่งเสริมการใช้ปุ๋ยพืชสดในการปรับปรุงบำรุงดิน	47 (28.0)	57 (33.9)	64 (38.1)	1.90	ปานกลาง
การส่งเสริมการผลิตปุ๋ยหมักและปุ๋ยอินทรีย์น้ำ	72 (42.9)	44 (26.2)	52 (31.0)	2.12	ปานกลาง
การบริการวิเคราะห์ดิน	46 (27.4)	35 (20.8)	87 (51.8)	1.76	ปานกลาง
การส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	18 (10.7)	22 (13.1)	28 (76.2)	1.35	น้อย
ส่งเสริมการสร้างโรงงานผลิตปุ๋ยชีวภาพในชุมชน	28 (16.7)	83 (49.4)	57 (33.9)	1.83	ปานกลาง
การควบคุมเขตอุตสาหกรรมเพื่อลดปริมาณน้ำเสียปล่อยลงแม่น้ำ	93 (55.4)	27 (16.1)	48 (28.6)	2.27	ปานกลาง
รวม				2.02	ปานกลาง

การพัฒนาศักยภาพเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกรพบว่าเกษตรกรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.12$) สรุปผลดังนี้ (ตารางที่ 43)

ความคิดเห็นของเกษตรกรในการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกรที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่การเพิ่มศักยภาพการเรียนรู้เพื่อพัฒนาอาชีพการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ($\bar{x} = 2.41$)

ส่วนความคิดเห็นของเกษตรกรในการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกรที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่

- การพัฒนาศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล สามารถให้บริการแก่เกษตรกรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{x} = 2.32$)

- ส่งเสริมการพัฒนาสร้างความเข้มแข็งให้แก่เกษตรกร องค์กรเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน/เครือข่าย ($\bar{x} = 2.30$)

- การส่งเสริมการจัดตั้งสหกรณ์ กลุ่มอาชีพ และวิสาหกิจชุมชน ($\bar{x} = 2.24$)

- การแนะนำให้มีการจัดทำบัญชีของเกษตรกรในกลุ่มผู้ผลิตวิสาหกิจชุมชน ($\bar{x} = 2.15$)

- การสนับสนุนให้มีการจัดทำแปลง/สาธิตจุดเรียนรู้ของเกษตรกรประจำตำบล ($\bar{x} = 2.15$)

- การสนับสนุนให้มีการจัดทำแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชนและ ($\bar{x} = 1.99$)

- จัดงานออกร้านแสดงสินค้าเกษตรประจำกลุ่ม ($\bar{x} = 1.85$)

- การพัฒนาหมอดินอาสา ประมงอาสา ครูบัญชีอาสา ($\bar{x} = 1.73$)

ตารางที่ 43 การพัฒนาศักยภาพเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกร

การผลิตสินค้าเกษตร	ระดับความคิดเห็น (ราย)			เฉลี่ย	ระดับ ความคิดเห็น
	มาก	ปานกลาง	น้อย		
การแนะนำให้มีการจัดทำบัญชีของ เกษตรกร	74 (44.0)	45 (26.8)	49 (29.2)	2.15	ปานกลาง
การเพิ่มศักยภาพการเรียนรู้เพื่อพัฒนา อาชีพการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	103 (61.3)	31 (18.5)	34 (20.2)	2.41	มาก
การสนับสนุนให้มีการจัดทำแปลง/ สาธิตจุดเรียนรู้ประจำตำบล	71 (42.3)	52 (31.0)	45 (26.8)	2.15	ปานกลาง
การพัฒนาหมอดินอาสา ประมงอาสา ครูบัญชีอาสา	49 (29.2)	25 (14.9)	94 (56.0)	1.73	ปานกลาง
การสนับสนุนให้มีการจัดทำแหล่ง ท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชน	56 (33.3)	55 (32.7)	57 (33.9)	1.99	ปานกลาง
การพัฒนาศูนย์บริการและถ่ายทอด เทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล	84 (50.0)	53 (31.5)	31 (18.5)	2.32	ปานกลาง
ส่งเสริมการพัฒนาสร้างความเข้มแข็ง ให้แก่เกษตรกร องค์กรเกษตรกร	83 (49.4)	52 (31.0)	33 (19.6)	2.30	ปานกลาง
จัดงานออกร้านแสดงสินค้าเกษตร ประจำกลุ่ม	40 (23.8)	63 (37.5)	65 (38.7)	1.85	ปานกลาง
การส่งเสริมการจัดตั้งสหกรณ์ กลุ่มอาชีพ และวิสาหกิจชุมชน	80 (47.6)	49 (29.2)	39 (23.2)	2.24	ปานกลาง
รวม				2.12	ปานกลาง

แนวทางการพัฒนาทางการเกษตรพบว่า เกษตรกรทั้งหมดมีความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาทางการเกษตรในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.13$) เกษตรกรที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากในด้าน การผลิตสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพและปลอดภัย ส่วนในด้านการส่งเสริมการผลิตและแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร การพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรดินและน้ำ และการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกร พบว่าเกษตรกรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง (ตารางที่ 44)

ตารางที่ 44 การสรุปความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อแนวทางการพัฒนาทางการเกษตร

ความคิดเห็น	คะแนนเฉลี่ย	ระดับความคิดเห็น
การผลิตสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพและปลอดภัย	2.35	มาก
การพัฒนาศักยภาพเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกร	2.12	ปานกลาง
การส่งเสริมการผลิตและแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร	2.05	ปานกลาง
การพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรดินและน้ำ	2.02	ปานกลาง
รวม	2.13	ปานกลาง

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกร

ปัญหาของเกษตรกรส่วนใหญ่ ประสบกับปัญหาโรงงานและบ้านจัดสรรขยายเข้ามาในพื้นที่ทำการเกษตรร้อยละ 34.5 รองลงมาคือสัตว์น้ำตายไม่ทราบสาเหตุทำให้ได้ผลผลิตน้อยร้อยละ 31.0 ปัจจัยการผลิตมีราคาแพงได้ราคาผลผลิตต่ำ หนี้สินจากการเกษตร ไม่มีอำนาจต่อรองราคาการรวมกลุ่ม และเกิดโรคในสัตว์น้ำร้อยละ 16.9 ,7.1 ,6.9 ,และ3.5 ตามลำดับ (ตารางที่ 45)

ตารางที่ 45 ปัญหาของเกษตรกร

ปัญหา	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
เกิดโรคในสัตว์น้ำ	15	3.5
ปัจจัยการผลิตมีราคาแพงได้ราคาผลผลิตต่ำ	71	16.9
สัตว์น้ำตายไม่ทราบสาเหตุทำให้ได้ผลผลิตน้อย	130	31.0
โรงงานและบ้านจัดสรรขยายพื้นที่	145	34.5
ไม่มีอำนาจต่อรองราคาการรวมกลุ่ม	29	6.9
หนี้สินจากการเกษตร	30	7.1
รวม	420	100.0

หมายเหตุ^{1/} เกษตรกร 1 รายสามารถระบุปัญหาได้มากกว่า 1 ปัญหา

ข้อเสนอแนะของเกษตรกรส่วนใหญ่ คืออยากให้เจ้าหน้าที่เข้ามาดูแลเรื่องโรงงานและบ้านจัดสรรร้อยละ 41.0 รองลงมาคือจัดการดูแลทรัพยากรธรรมชาติ และราคาปัจจัยการผลิต/ ดูแลตลาดร้อยละ 33.0 และ26.0 (ตารางที่ 45)

ตารางที่ 46 ข้อเสนอแนะของเกษตรกร

ข้อเสนอแนะ	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
อยากให้เจ้าหน้าที่เข้ามาดูแลเรื่องโรงงานและบ้านจัดสรร	112	41.0
อยากให้เจ้าหน้าที่จัดการดูแลทรัพยากรธรรมชาติ	90	33.0
อยากให้เจ้าหน้าที่ดูแลราคาปัจจัยการผลิต/ ดูแลตลาด	71	26.0
รวม	273	100.0

ข้อวิจารณ์ผล

จากผลการวิจัยเรื่อง ศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรต่อแนวทางการพัฒนาด้านการเกษตร ในอำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการมีข้อวิจารณ์ดังนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะพื้นฐานทางสังคม เศรษฐกิจ และทางกายภาพ

ระดับการศึกษาพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 33.1) จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 เนื่องจากเกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 49 ปีซึ่งเป็นวัยที่มีการศึกษาภาคบังคับระดับประถมศึกษาปีที่ 4

อาชีพหลักของเกษตรกรพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 32.1) ได้แก่การเลี้ยงกุ้ง รองลงมาเลี้ยงสัตว์น้ำแบบธรรมชาติ รับราชการ เลี้ยงปู รับจ้าง ค้าขาย เลี้ยงหอย เลี้ยงปลานิล เลี้ยงปลากระพง และปล่อยเงินกู้นอกระบบ ส่วนใหญ่เป็นอาชีพประมงเนื่องจากเป็นอาชีพที่เกษตรกรทำมาแต่ดั้งเดิม มีประสบการณ์รวมทั้งพื้นที่ที่มีความเหมาะสมกับการทำประมงมากที่สุด

อาชีพรองของเกษตรกรพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 61.3) มีอาชีพรองเนื่องจากปัญหาน้ำเสียราคาผลผลิตตกต่ำ ปัจจัยการผลิตมีราคาแพง รายได้จากอาชีพหลักมีน้อยไม่ค่อยแน่นอนและรายจ่ายทั้งหมดในครัวเรือนมีมาก ทำให้เกษตรกรส่วนใหญ่ต้องมีอาชีพรองไว้เสริมเพื่อเป็นรายได้ในครอบครัวอีกทางหนึ่ง ซึ่งอาชีพรองของเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำตามธรรมชาติ เนื่องจากไม่ต้องดูแลมากและเป็นอาชีพที่เกี่ยวเนื่องกับการประกอบอาชีพหลักอยู่แล้ว

การเป็นสมาชิกกลุ่มพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 54.8) เป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตร ซึ่งเป็นสมาชิกกลุ่มรศส. (ร้อยละ 11.6) มากที่สุดเนื่องจากการเป็นสมาชิกกลุ่มจะทำให้เกษตรกรสามารถมีแหล่งกู้ยืมเงิน มาสนับสนุนในการประกอบอาชีพของตัวเกษตรกรได้ รวมทั้งการช่วยเหลือเกษตรกรจากส่วนราชการ โดยผ่านมาทางกลุ่มที่เกษตรกรเป็นสมาชิกอยู่ด้วย

รายได้ในภาคการเกษตรพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 50.6) มีรายได้ในภาคการเกษตรอยู่ระหว่าง 50,001-150,000 บาท/ปีเกษตรกรมีรายได้ในภาคการเกษตรน้อยที่สุด 21,000 บาท/ปีมากที่สุด 864,000 บาท/ปีและรายได้ในภาคการเกษตรเฉลี่ย 188,372 บาท/ปีการที่รายได้มีความแตกต่างกันอาจเป็นเพราะขนาดพื้นที่ประกอบอาชีพการเกษตร หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าพื้นที่ทำการเกษตรมากย่อมมีรายได้มาก พื้นที่ทำการเกษตรน้อยย่อมจะมีรายได้น้อยตามไปด้วย

รายจ่ายทั้งหมดของเกษตรกรพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 32.9) มีรายจ่ายทั้งหมด อยู่ระหว่าง 150,001-250,000 บาท/ปีเกษตรกรมีรายจ่ายน้อยที่สุด 39,000 บาท/ปีมากที่สุด 990,000 บาท/ปีและรายจ่ายทั้งหมดเฉลี่ย 252,245.23 บาท/ปีการที่รายจ่ายมีความแตกต่างกันค่อนข้างมาก เนื่องจากขนาดที่ดินที่ใช้ในการทำเกษตร และจำนวนสมาชิกในครัวเรือนของเกษตรกรซึ่งเกษตรกรที่มีขนาดที่ดินและจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมาก รายจ่ายทั้งหมดของเกษตรกรก็จะมาก ส่วนเกษตรกรที่มีขนาดที่ดินและจำนวนสมาชิกในครัวเรือนน้อย รายจ่ายทั้งหมดของเกษตรกรก็จะน้อยลงตามไปด้วย

การถือครองที่ดินของเกษตรกรพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 59.5) มีที่ดินในการทำเกษตรเป็นของตัวเอง โดยที่ดินที่เป็นของตัวเองนั้นเป็นที่ดินดั้งเดิมที่มีอยู่แล้วที่ได้มาจากพ่อแม่ที่เป็นมรดกตกทอดกันมา

จำนวนแรงงานทางการเกษตรในครัวเรือนพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 50.6) มีแรงงานในครัวเรือน 2 คนและมีจำนวนแรงงานเฉลี่ยต่อครอบครัวเท่ากับ 2 คนซึ่งทำให้จำนวนแรงงานในการทำเกษตรต่อครัวเรือนมีน้อย ส่วนจำนวนสมาชิกในครัวเรือนของเกษตรกรเฉลี่ยเท่ากับ 5 คนซึ่งเป็นครอบครัวที่มีขนาดกลาง

ปัญหาเกี่ยวกับดินพบว่าดินในพื้นที่ทำการเกษตรของเกษตรกร ส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาเป็นดินที่เหมาะสมต่อการทำประมง (ร้อยละ 52.4) แต่ดินจะมีปัญหาไม่เหมาะสมในการปลูกพืช (ร้อยละ 75.6) ส่วนปัญหาดินที่ไม่เหมาะสมที่พบมากที่สุดคือหน้าดินเสีย เนื่องจากว่าสภาพดินมีค่าความเป็นกรดสูง (แนวทางพัฒนาการเกษตรระดับตำบล, 2548) เพราะเป็นพื้นที่ติดต่อกับทะเลมีน้ำทะเลหนุนทำให้ดินในพื้นที่ประสบกับปัญหาดินเค็ม

ปัญหาเกี่ยวกับน้ำพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 51.8) มีปัญหาเกี่ยวกับน้ำใช้เพื่อการเกษตรโดยปัญหาส่วนใหญ่ (ร้อยละ 16.5) มีปัญหาน้ำเน่าเสียมากที่สุดเนื่องจากอำเภอพระสมุทรเจดีย์มีปัญหาโรงงานอุตสาหกรรมและพื้นที่บ้านจัดสรรขยายเข้ามาในพื้นที่การเกษตรเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ (ร้อยละ 34.5) มากที่สุด

ตอนที่ 2 ความต้องการพัฒนาอาชีพการเกษตร

ความต้องการพัฒนาอาชีพการเกษตร พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 81.5) มีความต้องการพัฒนาอาชีพ เกษตรกรที่ไม่ต้องการพัฒนาอาชีพการเกษตรมีเพียง (ร้อยละ 18.5) โดยเกษตรกรส่วนใหญ่ต้องการความรู้เรื่องการเลี้ยงกุ้งโดยการฝึกอบรมมากที่สุด เนื่องจากเป็นความรู้ที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพหลักของเกษตรกรซึ่งสอดคล้องกับสภาพพื้นที่และอาชีพรองที่เกษตรกรทำอยู่ในปัจจุบันมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของเสกศักดิ์ เชยชม ทำการทดลองเรื่องความต้องการพัฒนาอาชีพการเกษตรของเกษตรกรในพื้นที่ตำบลเชิงkreio อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ปรากฏว่าเกษตรกรต้องการพัฒนาอาชีพโดยการฝึกอบรมมากที่สุด

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อแนวทางการพัฒนาด้านการเกษตร

ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อแนวทางการพัฒนาด้านการเกษตรพบว่า เกษตรกรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ในด้านการผลิตสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพและปลอดภัย เนื่องจากเกษตรกรเล็งเห็นถึงความสำคัญของคุณภาพและความปลอดภัยของอาหารที่ตรงต่อความต้องการของผู้บริโภค เนื่องจากในยุคปัจจุบันการเกษตรไม่สามารถผลิตและระบายสินค้าอาหารที่มีคุณภาพและปลอดภัยออกสู่ผู้บริโภคได้

ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อแนวทางการพัฒนาด้านการเกษตรพบว่า เกษตรกรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ในด้านการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกรเนื่องจากเกษตรกรผูกขาดสินค้ากับพ่อค้า-แม่ค้าที่จะขายผลผลิตออกสู่ตลาดเพียงกลุ่มเดียวและเกษตรกรต่างคนต่างขายสินค้าของตัวเอง ซึ่งสอดคล้องกับสภาพปัญหาของเกษตรกรในปัจจุบันที่ยังขาดการรวมกลุ่มและอำนาจในการต่อรองราคาสินค้าการเกษตร

ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อแนวทางการพัฒนาด้านการเกษตรพบว่า เกษตรกรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ในด้านการส่งเสริมการผลิตและแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร เนื่องจากเกษตรกรมีจำนวนแรงงานในการทำเกษตรค่อนข้างน้อย คือเฉลี่ยครัวเรือนละ 2 คนและขาดการรวมกลุ่มที่จะช่วยเหลือเกษตรกรซึ่งกันและกัน ที่เป็นปัจจัยสำคัญในการช่วยส่งเสริมการผลิตและแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร

ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อแนวทางการพัฒนาด้านการเกษตรพบว่า เกษตรกรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ในด้านการพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรดินและน้ำ เนื่องจากว่าเกษตรกรยังไม่แน่ใจถึงการแก้ปัญหาด้านดินและน้ำของหน่วยงานที่รับผิดชอบและเกษตรกรคิดว่าเกินกำลังที่เกษตรกรจะดำเนินการเองได้ ในขณะที่เดียวกันการขยายตัวเข้ามาในพื้นที่การเกษตรของโรงงานและบ้านจัดสรร ที่ปล่อยน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำ พื้นที่ทำการเกษตรมีมากขึ้นทุกวัน ถึงแม้จะมีการห้ามสร้างโรงงานและบ้านจัดสรรในพื้นที่การเกษตร แต่น้ำเน่าเสียที่ตามมาก็ยังเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกร

ปัญหาของเกษตรกรพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 34.5) ประสบกับปัญหาโรงงานและบ้านจัดสรรขยายเข้าพื้นที่ทำการเกษตร ซึ่งเป็นสาเหตุหลักของปัญหาน้ำเน่าเสีย เนื่องจากโรงงานอุตสาหกรรมและบ้านจัดสรรที่มาตั้งในพื้นที่ทำการเกษตร แล้วปล่อยน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติและทะเล ส่วนข้อเสนอแนะของเกษตรกรส่วนใหญ่ อยากให้เจ้าหน้าที่เข้ามาดูแลเรื่องโรงงานและบ้านจัดสรร (ร้อยละ 41.0) เพื่อแก้ปัญหาที่เป็นตัวการใหญ่ของปัญหาเรื่องน้ำเน่าเสีย เพราะเกษตรกรให้ความเห็นว่าเรื่องน้ำเป็นหัวใจหลักของการทำเกษตร โดยเฉพาะการประกอบอาชีพการทำประมง ในพื้นที่อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรต่อแนวทางการพัฒนาด้านการเกษตร ในอำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ ได้ทำการสุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา 168 รายโดยใช้แบบสัมภาษณ์เก็บข้อมูล และได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้หาค่าสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ได้ผลการศึกษาวิจัยสรุปได้ดังนี้

ลักษณะพื้นฐานทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และกายภาพ

ส่วนใหญ่เกษตรกรเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิงมีอายุเฉลี่ย 49 ปีจบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 33.1 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนของเกษตรกรเฉลี่ย 5 คนอาชีพหลักของเกษตรกรคือเลี้ยงกุ้งมีร้อยละ 32.1 และมีอาชีพรองร้อยละ 61.3 คือเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำตามธรรมชาติ ส่วนใหญ่เกษตรกรจะเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตรร้อยละ 54.8 กลุ่มที่เกษตรกรเป็นสมาชิกมากที่สุดได้แก่กลุ่ม ชกส. มีรายได้ทางการเกษตรอยู่ระหว่าง 50,001-150,000 บาท/ปีร้อยละ 50.6 มีรายได้รองนอกภาคการเกษตรอยู่ระหว่าง 100,001-150,000 บาท/ปีมีร้อยละ 17.2 รายได้ทั้งหมดของเกษตรกรเฉลี่ย 269,255.70 บาท/ปีมีรายจ่ายทั้งหมดเฉลี่ย 252,245.23 บาท/ปีส่วนใหญ่เกษตรกรไม่ได้กู้ยืมเงินร้อยละ 56.0 ส่วนที่กู้ยืมเงินมีอยู่ร้อยละ 44.0 ซึ่งกู้ยืมเงินจาก ชกส. เงินที่กู้ยืมส่วนใหญ่เกษตรกรนำไปใช้ลงทุนประกอบอาชีพร้อยละ 58.1 ส่วนใหญ่เกษตรกรจะมีที่ดินใช้ทำการเกษตรเป็นของตัวเองร้อยละ 59.5 แต่มีพื้นที่ต่ำกว่า 16 ไร่ส่วนที่เป็นที่เช่าเกษตรจ่ายค่าเช่าต่อไร่ต่ำกว่า 501 บาท/ไร่มีร้อยละ 42.3 มีจำนวนแรงงานทางการเกษตรในครัวเรือนเฉลี่ย 2 คนและค่าจ้างแรงงานเฉลี่ย 323.88 บาท/วัน สภาพดินในพื้นที่ที่มีความเหมาะสมต่อการประกอบอาชีพประมงร้อยละ 52.4 แต่หน้าดินเสียไม่เหมาะสมต่อการปลูกพืช แหล่งน้ำที่ใช้ทำการเกษตรได้จากแหล่งน้ำธรรมชาติร้อยละ 57.7 ในปัจจุบันเกษตรกรมีปัญหากเกี่ยวกับน้ำซึ่งเป็นปัญหาน้ำเน่าเสียมากที่สุดร้อยละ 16.5 ซึ่งสาเหตุเกิดจากโรงงานอุตสาหกรรมและบ้านจัดสรรปล่อยน้ำเน่าเสียลงในแหล่งน้ำธรรมชาติมากที่สุด

ความต้องการพัฒนาอาชีพการเกษตรของเกษตรกร

ความต้องการในการพัฒนาอาชีพการเกษตร ปรากฏว่าเกษตรกรต้องการที่จะพัฒนาอาชีพการเกษตรมากถึงร้อยละ 81.5 ส่วนใหญ่ต้องการพัฒนาอาชีพทางการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำประเภทการเลี้ยงกุ้ง เกษตรกรต้องการได้รับความรู้ทางการเกษตรโดยการฝึกอบรมร้อยละ 45.2

ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อแนวทางการพัฒนาด้านการเกษตร

ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อแนวทางการพัฒนาด้านการเกษตร ปรากฏว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ต่อด้านการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกรด้านการส่งเสริมการผลิตและแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร และด้านการพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรดินและน้ำ แต่เกษตรกรจะเห็นด้วยในระดับมากต่อการผลิตสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพและปลอดภัย โดยรวมทั้งหมดเกษตรกรมีความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาด้านการเกษตรอยู่ในระดับปานกลาง (2.13)

ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกร

ปัญหาของเกษตรกรพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 34.5 ประสบกับปัญหาโรงงานและบ้านจัดสรรขยายเข้ามาในพื้นที่ทำการเกษตรของเกษตรกร และข้อเสนอแนะของเกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 41.0 เห็นว่าควรให้เจ้าหน้าที่เข้ามาดูแลเรื่องโรงงานและบ้านจัดสรรเพื่อแก้ปัญหาที่เป็นตัวการใหญ่และสำคัญของปัญหาเรื่องน้ำเน่าเสียในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะจากการวิจัยดังนี้

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดความรู้เรื่องการเลี้ยงกุ้งแบบใหม่ให้แก่เกษตรกร ควรถ่ายทอดความรู้ให้ตรงตามความต้องการของเกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรได้รับความรู้และเกิดประโยชน์สูงสุดสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงสำหรับเกษตรกรอำเภอพระสมุทรเจดีย์ต้องการความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงกุ้งโดยการฝึกอบรมมากที่สุด
2. ภาครัฐควรจัดหาตลาดเพื่อรองรับผลผลิตของเกษตรกร และจัดรวมกลุ่มเกษตรกรที่ประกอบอาชีพในแต่ละประเภทให้มีความเข้มแข็งเพื่อจะได้มีอำนาจในการต่อรองทางการตลาด และเพื่อผลประโยชน์ของกลุ่มรวมทั้งเกษตรกรสามารถชื้อปัจจัยการผลิตในราคาถูกลงผ่านกลุ่มด้วย
3. ภาครัฐควรมีรูปแบบในการจัดวางผังเมืองที่เป็นสัดส่วนแบ่งเขตอุตสาหกรรม หมู่บ้าน และพื้นที่ทำการเกษตรอย่างเด่นชัดและมีบทลงโทษที่เด็ดขาดต่อผู้ที่ฝ่าฝืน เนื่องจากเป็นปัญหาใหญ่ในปัจจุบัน และนับวันจะเป็นปัญหามากยิ่งขึ้นเรื่อยๆ เป็นปัญหาต่อการประกอบอาชีพ การเกษตรและเกษตรกรไม่สามารถแก้ไขปัญหานี้ได้ด้วยตนเอง
4. ปัญหาน้ำเสียเป็นปัญหาที่สำคัญในพื้นที่ทำการเกษตร ของอำเภอพระสมุทรเจดีย์ หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาควบคุมดูแล ให้เข้มงวดและจริงจังกว่าที่ผ่านมา ควรส่งเสริมให้เกษตรกรช่วยกันแก้ไขปัญหา โดยเป็นวิธีการที่เกษตรกรสามารถที่จะทำได้เองโดยไม่มีขากนัก เช่นการใช้สารจุลินทรีย์ EM มาใส่เพื่อบำบัดน้ำเสียในพื้นที่ทำการเกษตรของเกษตรกร
5. ภาครัฐต้องเน้นการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในแนวทางการพัฒนาการเกษตรของ จังหวัดสมุทรปราการแก่เกษตรกรให้มากยิ่งขึ้น เพื่อให้เกษตรกรเห็นความสำคัญและทำตาม เพราะเป็นทางรอดของเกษตรกรเอง สำหรับเกษตรกรในเขตพื้นที่อำเภอพระสมุทรเจดีย์ควรเน้นการส่งเสริมการผลิตและแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร การพัฒนาบริหารจัดการทรัพยากรดินและน้ำโดยเน้นที่เกษตรกรหรือกลุ่มเกษตรกร ที่สามารถทำได้ด้วยตัวเอง และการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกร เพราะสามารถช่วยเหลือเกษตรกรได้ทั้งในด้านการตลาด ปัจจัยการผลิต และการแปรรูปสินค้าเกษตรของเกษตรกร ส่วนแนวทางการผลิตสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพ

ปลอดภัยถึงแม้ว่าเกษตรกรจะให้ความสำคัญอยู่แล้ว ก็ควรเน้นย้ำให้เกษตรกรตระหนักและปฏิบัติตามตลอดเวลาเพราะเป็นทางรอดของเกษตรกรเอง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการในการพัฒนาอาชีพเกษตรกรของเกษตรกรในแต่ละด้านและพิจารณาถึงตัวแปรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องนอกเหนือจากที่ศึกษา เพื่อนำผลมาจัดทำเป็นหลักสูตรในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกร และสามารถนำมาวางแผนในการพัฒนาด้านการเกษตรแก่เกษตรกร ในอำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการได้

3. ทำการศึกษาถึงอิทธิพลการขยายตัวของสังคมเมืองที่มีผลต่อพื้นที่ทำการเกษตร เพื่อให้ได้ทราบถึงข้อมูลที่เป็นจริง และผลกระทบต่อการพัฒนาการเกษตรในพื้นที่ได้ต่อไป

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

- กฐิน ศรีมงคล. 2542. การพัฒนาชุมชนและการพัฒนาการเกษตร. ภาควิชาส่งเสริมและเผยแพร่การเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- กรมการปกครอง. 2549. ศูนย์บริการข้อมูลอำเภอ. (Online). <http://www.amphoe.com>, 15 กันยายน 2550.
- กรมธนารักษ์. 2547. แผนที่แสดงที่ตั้งและอาณาเขตจังหวัดสมุทรปราการ. (Online) <http://www.treasury.go.th/webprovice/samutprakan/page8.htm>, 21 ตุลาคม 2551
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2548. ความรู้เรื่องดิน. (Online). http://plantpro.doae.go.th/summary_sumnak/0148/wichakan.htm, 22 เมษายน 2551
- เกศินี ปายะนันท์. 2544. การพัฒนาชุมชนกับการพัฒนาการเกษตร. ภาควิชาส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร: คณะเกษตรศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- โครงการพระดาบส. 2549. รายงานผลการดำเนินงานประจำปีครั้งที่1/2549, 19 มกราคม 2549. สมุทรปราการ: มูลนิธิโครงการดาบสอาสา.
- จิรพรรณ กาจนะจิตรา. 2532. การพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชนิดา สายะตานันท์. 2543. ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการประกอบอาชีพเกษตรกรกรรมของเกษตรกรในเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาส่งเสริมการเกษตร, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ดิเรก ฤกษ์ห่วย. 2540. หลักการส่งเสริมการเกษตร: หลักการและวิธีการ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

- บุญธรรม จิตต์อนันต์. 2540. **ส่งเสริมการเกษตร: ทฤษฎีการพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่2.**
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- ประพจน์ พรหมสมิธ. 2550. **ความคาดหวังของเกษตรกรต่อบทบาทในการพัฒนาการเกษตรของ
องค์การบริหารส่วนตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก. ปริญญาวิทยาศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาส่งเสริมการเกษตร, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.**
- ประสิทธิ์ ประคองศรี. และคณะ. 2546. **หลักการส่งเสริมการเกษตร. กรุงเทพมหานคร:
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.**
- พัฒนา สุขประเสริฐ. 2542. **การแพร่และการกระจายเทคโนโลยี. กรุงเทพมหานคร: ส่งเสริมและ
นิเทศศาสตร์เกษตร คณะเกษตร, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.**
- _____. 2549. **กระบวนการของนักส่งเสริมและตัวบ่งชี้ความสำเร็จของการถ่ายทอดเทคโนโลยี.
กรุงเทพมหานคร: ส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร คณะเกษตร, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.**
- ยูวัฒน์ วุฒิเมธี. 2537. **การพัฒนาชนบท. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัย
ธรรมมาธิราช.**
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. 2532. **ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์
ไทยวัฒนาพานิชจำกัด.**
- วีระชัย เข็มวงษ์. 2546. **ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการประกอบอาชีพเกษตรกรของสมาชิกกลุ่มยุว
เกษตรกร จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาส่งเสริมการเกษตร,
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.**
- เสกศักดิ์. เชษชม 2544. **ความต้องการการพัฒนาอาชีพเกษตรกรกรรมของเกษตรกรในพื้นที่ตำบล
เชียงเครือ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขา
ส่งเสริมการเกษตร, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.**

สำนักงานเกษตรจังหวัดสมุทรปราการ. 2550. ข้อมูลพื้นที่และครุว์เรือนเกษตรกร. อำเภอพระสมุทรเจดีย์. จังหวัดสมุทรปราการ. (อัดสำเนา).

_____. 2548. รายงานข้อมูลด้านเกษตรกรประจำปี2548. จังหวัดสมุทรปราการ. (อัดสำเนา).

สำนักงานเกษตรอำเภอพระสมุทรเจดีย์. 2550. แนวทางพัฒนาการเกษตรระดับตำบลปี2548. เกษตรอำเภอพระสมุทรเจดีย์. จังหวัดสมุทรปราการ. (อัดสำเนา).

_____. 2548. ข้อมูลการเกษตรและการประกอบอาชีพ 2548. เกษตรอำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ. (อัดสำเนา).

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสมุทรปราการ. 2548. ยุทธศาสตร์จังหวัดสมุทรปราการ 2548-2551. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (อัดสำเนา).

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2549. รายงานสถิติจังหวัดด้านการเกษตรประจำปีพ.ศ. 2548. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (อัดสำเนา).

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2550. มูลค่าสินค้าเกษตรกรรมส่งออก2549 - 2550. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

Arkin, H. 1974. **Handbook of Sampling for Auditing and Accounting**. New York: McGraw-Hill, Inc.

ภาคผนวก

4. จำนวนสมาชิกในครัวเรือนตามทะเบียนบ้านทั้งหมด.....คน
 จำนวนสมาชิกที่ยังอาศัยอยู่ในบ้านปัจจุบันทั้งหมด.....คนชาย.....คนหญิง.....คน
- 4.1 สมาชิกที่อยู่ระหว่างการศึกษา จำนวน.....คน
 4.2 สมาชิกที่ใช้แรงงานในการเกษตร จำนวน.....คน
 4.3 สมาชิกที่เป็นเด็กอ่อน (ก่อนอนุบาล) จำนวน.....คน
 4.4 สมาชิกที่เป็นคนชรา จำนวน.....คน

5. อาชีพ (ประเมินจากปี 2549)

5.1 อาชีพหลัก คือ .....

5.2 อาชีพรอง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ( ) ไม่มี ( ) ทำนา
 ( ) ทำไร่ (ระบุ).....( ) พืชผัก(ระบุ).....
 ( ) ไม้ผลไม้ยืนต้น (ระบุ).....( ) ไม้ดอกไม้ประดับ (ระบุ).....
 ( ) เลี้ยงสัตว์ (ระบุ).....( ) เลี้ยงสัตว์น้ำ (ระบุ).....
 ( ) แปรรูป (ระบุ).....( ) หัตถกรรม(ระบุ).....
 ( ) ค้าขาย(ระบุ).....( ) รับจ้าง (ระบุ).....
 ( ) อื่น ๆ (ระบุ).....

6. ท่านเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ หรือไม่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ( ) ไม่เป็นสมาชิก
 ( ) เป็นสมาชิก ได้แก่
 ( ) สหกรณ์การเกษตร ( ) กลุ่มเกษตรกร
 ( ) กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ( ) กลุ่มยุวเกษตรกร
 ( ) ธกส. ( ) วิสาหกิจชุมชน
 ( ) กองทุนหมู่บ้าน ( ) กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
 ( ) อื่น ๆ (ระบุ).....

ตอนที่ 2 ข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจ

1. รายได้ในครัวเรือนของทั้งท่านรวมทั้งหมดประมาณ.....บาท/เดือน(ประเมินปี 2549)

1.1 แหล่งที่มาของรายได้

(1) รายได้จากอาชีพหลัก.....บาท/เดือน

(2) รายได้จากอาชีพรอง.....บาท/เดือน

1.2 รายได้จากนอกภาคการเกษตรประมาณ.....บาท/เดือน (ประเมินปี 2549)

2. รายจ่ายในครัวเรือนของทั้งท่านรวมทั้งหมดประมาณ.....บาท/เดือน(ประเมินปี 2549)

ค่าใช้จ่ายในภาคการเกษตร.....บาท/เดือน

ค่าใช้จ่ายนอกภาคการเกษตร.....บาท/เดือน

3. แหล่งเงินทุน

3.1 แหล่งเงินทุนในการกู้ยืม

ที่	รายการ	จำนวนเงินที่กู้ (บาท)	ระยะเวลาผ่อนชำระ (เดือน)	ดอกเบี้ย (%)
1	กองทุนหมู่บ้าน			
2	กองทุนฟื้นฟู			
3	ธกส.			
4	กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต			
5	สหกรณ์			
6	ธนาคารพาณิชย์			
7	ญาติ / เพื่อนบ้าน			
8	อื่นๆ.....			

3.2 เงินที่กู้ยืมมาท่านและครอบครัวนำไปใช้ในกิจกรรมด้านใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

( ) กู้ไปลงทุนประกอบอาชีพ

( ) กู้ไปส่งลูกเรียนหนังสือ

( ) อื่นๆ.....

4. การถือครองที่ดิน

4.1 กรรมสิทธิ์ในการถือครองที่ดิน

( ) เป็นของตนเอง   ( ) เช่า   ( ) อื่นๆ .....

4.2 ขนาดที่ดิน

( ) ต่ำกว่า 5 ไร่   ( ) ขนาด 5 – 10 ไร่   ( ) ขนาด 11 – 20 ไร่

( ) ขนาด 21 - 30 ไร่   ( ) มากกว่า 30 ไร่

4.3 ใช้ในทางการเกษตรจำนวน .....

4.4 ราคาเช่าที่ดินของท่าน ณ.ปัจจุบัน ราคา.....บาท/ไร่

5. แรงงาน

จำนวนแรงงานที่ใช้ทั้งหมด.....คน จำแนกเป็น

แรงงานในครัวเรือน.....คน

เป็นแรงงานจ้าง.....คน

ตอนที่ 3 ข้อมูลทางกายภาพ

1. สภาพดิน

1.1 สภาพดินในพื้นที่ที่มีความเหมาะสมกับการประกอบอาชีพการเกษตร

( ) เหมาะสม   ( ) ไม่เหมาะสม เพราะ.....

1.2 ปัญหาเกี่ยวกับดินในพื้นที่ทำการเกษตร

( ) ดินเปรี้ยว   ( ) ดินเค็ม   ( ) หน้าดินตื้น

( ) ดินลูกรัง   ( ) อื่นๆ.....

1.3 ปัญหาเกี่ยวกับดินที่เกิดขึ้นส่งผลอย่างไรกับการผลิตการเกษตร

.....
 .....

2. สภาพน้ำที่ใช้เพื่อการผลิตการเกษตร

2.1 แหล่งน้ำที่ใช้ทำการเกษตร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ( ) น้ำฝน
- ( ) แหล่งน้ำธรรมชาติเช่น ห้วย หนอง คลอง บึง แม่น้ำ
- ( ) น้ำใต้ดิน เช่น น้ำบาดาล บ่อน้ำตื้น บ่อน้ำถาวร
- ( ) แหล่งน้ำที่สร้างขึ้นมา เช่น อ่าง ฝาย น้ำล้น เขื่อน
- ( ) อื่น ๆ (ระบุ).....

2.2 ปัญหาเกี่ยวกับน้ำใช้เพื่อการเกษตร

- ( ) น้ำกร่อย
- ( ) น้ำเน่าเสีย
- ( ) น้ำไม่เพียงพอสำหรับการเกษตร
- ( ) มีสารเคมีจากโรงงานอุตสาหกรรมปนเปื้อนในแหล่งน้ำ
- ( ) น้ำท่วมขังพื้นที่ทำการเกษตรในช่วงฤดูฝน
- ( ) อื่น ๆ (ระบุ).....

2.3 ปัญหาเกี่ยวกับน้ำที่เกิดขึ้นส่งผลอย่างไรกับการผลิตการเกษตร

.....
 .....

ตอนที่ 4 ความต้องการพัฒนาอาชีพการเกษตร

คำแนะนำ: โปรดทำเครื่องหมายถูก (✓) ลงในช่องตามผลการสัมภาษณ์ และกรอกรายละเอียดลงในช่องว่างที่กำหนด

ประเภทอาชีพเกษตรกรรม	ไม่ต้องการ	ต้องการ	ต้องการโดย			เหตุผล
			ฝึกอบรม	ศึกษาดูงาน	ชมการสาธิต	
1. การปลูกพืช						
1.1 นาข้าว						
1.2 พืชไร่ (ระบุ).....						
1.3 ไม้ผล ไม้ยืนต้น (ระบุ).....						
1.4 พืชผัก (ระบุ).....						
1.5 อื่นๆ (ระบุ).....						
2. การเลี้ยงสัตว์ (ระบุชนิด).....						
3. การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ						
3.1 ปลาน้ำจืด (ระบุ).....						
3.2 กุ้ง (ระบุ).....						
3.3 สัตว์ทะเล (ระบุ).....						
3.4 อื่น ๆ (ระบุ).....						
4. การทำเกษตรผสมผสาน (ระบุ).....						

ประเภทอาชีพเกษตรกร	ไม่ ต้องการ	ต้องการ	ต้องการโดย			เหตุผล
			ฝึก อบรม	ศึกษา ดูงาน	ชมการ สาธิต	
5. การแปรรูปผลผลิตเกษตร						
5.1 การแปรรูปอาหาร (ระบุ).....						
5.2 หัตถกรรมศิลปประติมากรรม (ระบุ).....						
6. อื่นๆ (ระบุ).....						

ตอนที่ 5 แนวทางการพัฒนาด้านการเกษตร

คำแนะนำ : โปรดทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องระดับความคิดเห็นที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

1. การผลิตสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพและปลอดภัย

แนวทางการพัฒนาด้านการเกษตร	ระดับความคิดเห็น		
	มาก	ปาน กลาง	น้อย
1.1 การพัฒนาฟาร์มเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำให้ได้มาตรฐานสุขลักษณะการผลิตที่ดี (GAP)			
1.2 การเพิ่มผลผลิตสัตว์น้ำแบบประมงอินทรีย์			
1.3 การตรวจรับรองมาตรฐานการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย และมาตรฐานสุขลักษณะการผลิตที่ดี (GAP)			
1.4 การเฝ้าระวังและตรวจติดตามสุขภาพอนามัยสถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเพื่อการส่งออก			
1.5 การตรวจติดตามสุขลักษณะสะพานปลา ท่าเทียบเรือและเรือประมงให้ได้มาตรฐาน			
1.6 การพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐาน			
1.7 การส่งเสริมผลผลิตสินค้าเกษตร (สัตว์น้ำ ปศุสัตว์ และพืช) ให้ได้มาตรฐานและปลอดภัย			

2. การส่งเสริมการผลิตและแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร

แนวทางการพัฒนาด้านการเกษตร	ระดับความคิดเห็น		
	มาก	ปานกลาง	น้อย
2.1 การส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์น้ำแบบมุ่งเน้นผลผลิต			
2.2 การส่งเสริมการเลี้ยงกุ้งหอยปูและปลาแบบดั้งเดิมไม่ใช่สารเคมี			
2.3 การส่งเสริมวิธีการเลี้ยงปลาในกระชัง			
2.4 การเพิ่มผลผลิตสัตว์น้ำโดยปล่อยคืนธรรมชาติ			
2.5 การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่ง			
2.6 การพัฒนาศูนย์ส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร			
2.7 การส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร			
2.8 การยกระดับคุณภาพผลผลิตที่แปรรูป			

3. การพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรดินและน้ำ

แนวทางการพัฒนาด้านการเกษตร	ระดับความคิดเห็น		
	มาก	ปานกลาง	น้อย
3.1 การทำหรือปรับปรุงประตูกั้นน้ำ สถานีสูบน้ำเพื่อกั้นน้ำ			
3.2 การปรับปรุงแม่น้ำลำคลองในจังหวัดให้สะอาด			
3.3 การส่งเสริมการใช้ปุ๋ยพืชสดในการปรับปรุงบำรุงดิน			
3.4 การส่งเสริมการผลิตปุ๋ยหมักและปุ๋ยน้ำชีวภาพเพื่อปรับปรุงดินและบำบัดน้ำเสีย			
3.5 การบริการวิเคราะห์ดินและน้ำ			
3.6 การส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ			
3.7 ส่งเสริมการสร้างโรงงานผลิตปุ๋ยชีวภาพในชุมชน			
3.8 การควบคุมเขตอุตสาหกรรมเพื่อลดปริมาณน้ำเสียปล่อยลงแม่น้ำ			

4. การพัฒนาศักยภาพเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกร

แนวทางการพัฒนาด้านการเกษตร	ระดับความคิดเห็น		
	มาก	ปานกลาง	น้อย
4.1 การแนะนำให้มีการจัดทำบัญชีฟาร์มของเกษตรกร ในกลุ่มผู้ผลิตและวิสาหกิจชุมชน			
4.2 การเรียนรู้เพิ่มศักยภาพเพื่อพัฒนาอาชีพปลูกพืชเลี้ยงสัตว์และการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ			
4.3 การสนับสนุนให้มีการจัดทำแปลง/ฟาร์มสาธิตจุดเรียนรู้ของเกษตรกรประจำตำบล			
4.4 การพัฒนาหมอดินอาสา ประมงอาสา ครูบัญชีอาสา			
4.5 การสนับสนุนให้มีการจัดทำแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชน			
4.6 การพัฒนาศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล สามารถให้บริการแก่เกษตรกรได้อย่างมีประสิทธิภาพ			
4.7 ส่งเสริมการสร้างความเข้มแข็งให้แก่เกษตรกร องค์กรเกษตรกรวิสาหกิจชุมชน/โดยกิจกรรมรวมกลุ่ม			
4.8 จัดงานออกกร้านแสดงสินค้าเกษตรประจำกลุ่ม			
4.9 การส่งเสริมการจัดตั้งสหกรณ์ กลุ่มอาชีพ และวิสาหกิจชุมชน			

ยุทธศาสตร์จังหวัด

ด้าน Logistics ขนส่งสินค้ามาอย่างไร, มีแหล่งรวบรวมสินค้าหรือไม่, สินค้าที่ได้ไปที่ไหน, ส่งออกแบบไหน,

.....

มีสนามบินมาตั้งในพื้นที่มีประโยชน์ทางการเกษตรอย่างไร

.....

ปัจจัยที่มีผลต่อการอยู่รอดของเกษตรกร

การประดิษฐ์ของใช้

.....
.....

ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยชีวภาพ

.....
.....

พลังงานทางเลือกที่เกี่ยวข้องกับทางการเกษตร

.....
.....

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

.....
.....

เศรษฐกิจพอเพียง

.....
.....

จิตวิญญาณของการเป็นเกษตรกร

ทำไมยังคงทำการเกษตรอยู่

.....
.....

ถ้าจะให้การเกษตรยังคงอยู่ได้น่าจะอย่างไร

.....
.....

ปัญหาและข้อเสนอแนะ

.....
.....
.....
.....

ประวัติการศึกษาและการทำงาน

ชื่อ – นามสกุล

นายอำนาจ ศรีเทพ

วัน เดือน ปี ที่เกิด

28 พฤษภาคม 2525

สถานที่เกิด

จังหวัดนครศรีธรรมราช

ประวัติการศึกษา

ปริญญาตรี วิทยาศาสตร์บัณฑิต

(เกษตรศาสตร์) มหาวิทยาลัยราชภัฏจังหวัด

นครศรีธรรมราช